

Sóni

Ebeq sáhnshawe ahtebé ehwehne.

Sóniwe téh pah meyo arámbéhríuwana anehe Sísaga we omaq atowana wega pah mewe arámbéhrí suena Sísá kérowe. Mátýureh Máhkareh Árukarehga sene púku ebeq sehiranuwana anehe Sóniga mah pukú sehiranúwe. Sísaga miráú arámbéhríyábé Sóniga peh ákáhtaq sehiranéna peh Sísaga síwáhnorú ehwéhnsábé áhnte sehiranúwe. Itega mah pukú sáhnsháhirataq Sísaga ite kaweraitankeheéna Maniká Wenaboga we marakóipeq eqmarowe ue ahtebagehe. Sísawe Maniká míhrabeqte áhne webataq wega ite oganúq itahráhi aníne ue ahtebagehe. Mah kehiná kéhínánká mah pukú sáhnshawe Sísane ehweh kawerue siahtebéra wensabé aiq pútare atageheéna Sóniga sehiranúwe.

Sóniga mah kawéq éhwéh sehiranúwe.

Manikáne Ehwehnka wehukení úkú ehwehne.

1 ¹Áwahewé Manikáne Ehweh^a ména we Maniká Iteriboba ména Maniká míowe. ²Naho naho téhwe wereq Maniká Iteriboreq moráráq míóye. ³Mah Ehweh^{nká} moke ménsámehnsánkakaq ménkámehnkánkakaq wehukeakáq mirarowe. Pehipi íre kowe. Mó anínká íre mirarowana peh webataq wega moke mirarowe.

⁴We oga mía mái aní púana we wehuke míáhrabeq téhrehnka inserahni aní míre. ⁵Sunkíkírirabeq kánéqka téhrehnserah wega wehukega ahabárorabeq kaweqtaq mía máire. Sunkíkírinka kánéq íre puinsuahráhire. Mína inserah sene ahabáronka wene kaweq arámbéhrí íre sabiruahráhowe.

⁶Manikánka wehukení wenáwíq Sóni eqmarowe.^b ⁷Mó ke ehweh terinkeheéna eqmarowe. Kaweq arámbéhrí aní téhrehnka inserahni anínsábé terinkeheéna eqmarowe. Téhrehnka inserahni anínsábé ómiga aiq pútare atageheéna teriuwe. ⁸Sóniwe we íre mi aní míowe. Téhrehnka inserahni anínsábé terinieéna Sóniga súwe. ⁹Ómi kegá tagageheéna téhrehnka inserahni aní marakóipeq tumíowe.

---

^a 1.1 Ehwehme Sísá Karáhée. ^b 1.6 Mah Soníwé we íre mah pukú sehiranú anine. We wání meri merinú ani míowana mah pukú sehiranú animé we mó Soní wíre.

¹⁰Mah marákó márákó miraro anínká mah marákóipéq tumíowara míó kega we íre tagaríowe. ¹¹Wenawahrahba súwara sega we íre semehwehue kaweria peh áwé tagarúowe. ¹²Peh morá Sísansabé aiq pútare atera áhrabo kegá Manikáne animárí úku úkuowe. ¹³Íre iteinoibone korahq itene inonkapipéq kéh púaq Manikáne animárí míone. Íre iteitene iwíáhga Manikáne animárí míone. Íre iteriborehga maqmaranéhe iwíáhonka Manikáne animárí míone. Írakaumo. Peh morá Manikánka oganúq ítéhraq wene animárí míone.

¹⁴Manikáne Ehwehnpka wehukení úkue iteba tumíowe. We aiq pútari aní ména itensabé anotah arútábóirire. Wenaboga webataq wenahni téhreh naneqkakáq págegeakáq atowaq tagaraune. ¹⁵Sóniga Sísá sinaú ehweh teiena, Itensabé teiwómé mah anínsabé teiwóge. Iné íre míáhwataq we mía míaú ani púana inehe si anímé iné kiotaqme aní mía míaire úwe.

¹⁶Wene arupipeq peh kaweq iwíáhi aní púana itensabé arutaboirána itene irupipeq eyoyó aitéhre. ¹⁷Manikánka sehgióro ú ehweh Mósísiga teiuwana Sísá Karáhé tuména itensabé arutaboiraitena aiq pútaq ehwéh teíre. ¹⁸Iuranka Maniká Iteribo íre tagahrahune. Peh morá wenahni abowáreq mía míai anínká abowáné sánsá tei teinire.

Sóni wání meri merinú aniné ehwehne.
(Mátíyu 3.1-12; Máhka 1.7-8; Áruká 3.15-17)

¹⁹Sarúsarama suwahpeqte Asiu kegá Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritáh kéreq Áríwái kereqsabé, Sóni kogasenoro éra eqmaq súowe. Eqmaq súowara Sóniba séra kasenéra, Are insebo uwe. ²⁰Are insebo ue kasenuwana Sóniga pahsuqme teriuwe. Pahsuqme teriena, Manikánka ite meirena kaweritankeheéna peh morá ání omaq atowe. Inéwé íre mi aní úge úwe.

²¹Úwara sega wensabé, Árahinsabébo? Are insebo? Are Manikáne ehweh irarú ani wenáwíq Éráisabo uwana Sóniga, Írakaumo úwe. Írakaumo úwara, Are áwénunúna aní, Manikáne ehweh iraréna anípo uwana, Írakaumo úwe.

²²Írakaumo úwara sega wensabé mó kasenéra, Are insebo? Ite eqmaq íúwéhnarabeq ehweh terienéhboq teio. Arewe aneq aní múge iwíáhono uwe. ²³Uwana Sóniga sensabé, Ásísáiga naho mirarúnserah iné uworapeqté sawai sawaiu aní múge. Wahnah sína ahmé obaríráhro u aní múge úwe. (Aisaia 40.3)

²⁴Péhrasi kegá eqmaq súowara su kegá Sóninsabé mó kasenéra, ²⁵Manikánka ite meirena kaweritankeheéna peh morá ání omaq atowe. Arewe íre mi aní móne. Arewe íre Éráisa wone. Arewe íre áwénunúna aní, Manikáne ehweh irari aní móne. Minayabe árahinsabé wání meri merinono uwe.

²⁶Uwana Sóniga sensabé, Ínéga peh wání meriú aní múge. Inehe si aní, itega íre tagaríáh anímé ite miáhpi ákáhpi iriwe miéhre. ²⁷Inehe si anímé anotah anínéna íné kiotaqme aní míre. Minayabe íné inehe si aniné súu nahníaq pugereyabe íre awehrari aní múge.^c

²⁸Marakó áwíq Pétánie. Mi marákórác Sorana aroipéq seberaebéq kéhrana Sóniga mitaq wání meriena mi ehwéh teriuwe.

Sísawe Manikáne Sipisípiq Áráhq tahnsa aní míre i ehwéhne.

²⁹Ahbiah tahnsá Sísaga Sóniba súwana tagéna mahraréna, Tagaríáhro. Manikáne Sipisípiq Áráhqka mah kehiná kéhínáné ahbabáq meyankéhe. ³⁰Mah anínsábé teiewarauge. Íné íre miáhwataq we mía miáú aní púana inehe si aní íné kiotaqme aní mía miáire. ³¹Ínéwé we mía miái aníne ue íre tagariarauge. Ísara kegá we mía miái aníne ue tagariagehéna wání meri merinuge úwe.

³²Sóniga mó mahraréna, Manikáne Awanka tunse kiboki táhnsánuena weba márunsurahurairana tagarauge. ³³Téhwe ínéga we íre niahtebarauge. Ínéga wání meri merininkehéna eqmaq núwátái anínká teniena, Manikáne Awanka weba tumíarai anínká wewega Manikáne Awa inkéhe uraire. ³⁴Íné mina aiq tagéna teiúge. We Manikáne ahninkáwá wíre úwe.

Apahránítógá Sísá kéro ehwehne.

³⁵Ahrina tahnsá Sónireq we kéroya anitéreq mó iriwe miówe. ³⁶Sísá noguwana Sóniga tagéna mahraréna, Tagaríáhta. We Manikáne Sipisípiq Áráhq míre úwe. ³⁷Úwara Sóni kéroya anitégá wene ehweh irera Sóni auwera Sísá kéroye. ³⁸Sísá kéroya wega pabeqme se tagéna sensabé, Aneq sahroyo úwe. Aneq sahroyo úwara sega wensabé Árábaío, are ahbeq kaegaeono uye. Mi áwíq Árábaíwé áwahewé Íwáhnoraníne. ³⁹Uyana wega sensabé, Seragahta úwara sega we kéréra Sísá kaegaeúrabeq tagoye. Íó tunsorerutaq sega weba mitaq mióye.

⁴⁰Sónine ehweh irera se Sísá kéroya anité mó aní áwíq Ehntarue. We Sáimóni Pítane ábákawae. ⁴¹Ehntaruga mitaq auwena wenawah Píta anebahréna tagéna wensabé, Manikánka omaq ato anímé Mésáía miéhrena aiq tagoge úwe. Mésáíawe áwahewé ite meirena kaweraitankehéna Manikánka omaq ato aní míre.^d

⁴²Aiq tagoge éna wenawah meqmena Sísaba móatowe. Sísaga Píta ebitáwéna wensabé, Are Sáimónie. Are Sónine ahninkáwá wóne. Mó kegá mó awíq Sípásie áwíratagéhe úwe. Sípásiwe Pítawe peh morá éhwéhnéna áwahewé ebah mire.

^c 1.27 Máhka 1.7 aigarápéqté éhwéh tagáhno. ^d 1.41 Mésáíawe Karáhewé morá áwíq míre. Karáhénsabe éhwéhmé píku anechepeqte séhíráme “Manikáne Púkuipéq Kéh Áwahe Éhwéhne” ue kéhrabeq tagáhno.

Sísaga Pírípíreq Nátáníéríreq síáhrabú ehwehne.

⁴³Mó ahrina tahnsá Sísaga iwíáhéna, Íné Kehrari marákórápéq pokinie iwíáhéna wehukení wenáwíq Pírípi tagéna wensabé, Séniro úwe. ⁴⁴Pírípiwe Pétásáira suwahpeqte áníne. Ehntarureq Pítareq moq mibeqté ánítee. ⁴⁵Pírípíga Nátáníéri koragéna wensabé, Mósísiga sehgióro ú ehwehnká tei teinu anímé Manikáne ehweh iraru kega sehiranue tei teinu anímé miéhraq tagóne. We Sósépane ahninkáwáe. We Néhsara suwahpeqte ání wenáwíq Sísae úwe. ⁴⁶Úwana Nátáníéríga wensabé kasenéna, Néhsara suwahpeqte kaweq anímé serahiro úwana Pírípíga wensabé, Seragáhno úwe.

⁴⁷Nátáníéríga Sísaba súwana we tagéna mahraréna, We aiq pútaq kaweq Ísara aníne. Wene arupipeq íre péhe iwíáhi aníne úwe. ⁴⁸Úwana Nátáníéríga Sísansabé, Arewe árahue íné tagariahno úwana Sísaga wensabé, Pírípíga arensabé íre áhrabirana tagoge. Are awanká nona míahnana tagoge úwe. ⁴⁹Úwana Nátáníéríga Sísansabé, Íwáhnoraníno, are Manikáne ahninkáwá wóne. Are Ísara kené anotah wahnáh ání móne úwe.

⁵⁰Úwana Sísaga wensabé, Are awanká nona míahnana tagoge teawu púah aiq pútare aintahno? Pehgáriq otáq sánsá amahnága mirauge. Mókake anotah otáq sánsá tagankehe úwe. ⁵¹Sísaga wensabé mó mahraréna, Kawerue írátíahno. Mókake íópeq sawekínaraq tagankehe. Íópeq sawekínaraq Maniká miéhraq íópeqte kégá íné wehukení úku anípá we kiotaiq we tuotairira tagankehe úwe.

Wáninka náhníaq sera ano úkú ehwehne.

2 ¹Ahrina tahnsá Kéána suwahpeq Kehrari marákórápéq pahuwirarítórabéq taganieéna Sísane anowa mitaq míowe. ²Sísareq íte we kérahwána kereqsabé, Pauarítáhrabéq tagagehboq máhoro úwaq sewane. ³Mibeqté náhníaq sera ano parabagútaq Sísane anowagá wensabé, Sera ano aiq parabagire úwe. ⁴Úwana Sísaga wensabé, Minawé íre itereq wehgaq mire. Ínéga otáq sansá mirau tanáhráq íre suríéhre úwe. ⁵Úwana Sísane anowagá arambehri keyábé, Wega miraoro ína ehwéh kawerue sehgióro úwe.

⁶Abapete morá wání antéhyá mitaq kowe. Anotah antéhyámáí kéna Asiu kegá sene pabeq pabeq sansa miraigeheéna mitaq kowe. ⁷Sísaga sensabé, Antehyamáípipéq wání obenkíq máráhro úwara obenkíq márówe. ⁸Obenkíq márówana Sísaga sensabé, Uwe táhutahuq wahnáh mewe móáwéro úwana wáninka náhníaq sera ano úkúwe. ⁹Sega uwera mewera móáwúwana táhutahuq wahnáhnká mi será ano nawe tagéna áhtenúwe. Wání antéhyá obenkíq márótaq táhutahuq wahnáhnká íre tagariowara peh morá arambehri kegá tagaríówe.

Táhutahuq wahnáhnká náhníaq sera ano nawe tagéna o menáhwé áhrabúwe. ¹⁰Áhrabéna wensabé, Kiraboo kene sánsámé sene kaweq nahníaq sera ano ebeq nárigéhe. Nehra kegá siyahbankirahnaq íre tei será ano nárigéhe. Arega mina onserah íre miraóne. Arega áhnte tei será ano matawé anehe náiene úwe.

¹¹Minawé Sísaga ebeqte ótaq sánsá Kéana suwahpeq Kehrari marákórápéq miraúwe. Wega ótaq sansá miraúwara míó kega tagéra áhtenuwe. Mitaq ite we kérahwána kegá wensabé aiq pútare atahwáne.

¹²Sísareq wenanoreq wenábáqmarinseq ite we kérahwána kereqka mitaq sueq Kápénéama suwahpeq pokue táhmaro wehekáh mitaq kowíahwane.

Sísaga Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéqté paiqnanánu ke máhpeq kaqsuo ehwéhne.

(Mátíyu 21.12-13; Máhka 11.15-17; Áruká 19.45-46)

¹³Ite Asiu kené sótaikú iahreraq ko tánáhráq wahtotarútaq Sísaga Sarúsarama suwahpeq kiuwe. ¹⁴Kiena Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéqté wíráipéq kibekúwara sipisípiqkakákáq káhoakákáq kibokiakaq móneakákáq paiqnanánu ke tútuue míówe.

¹⁵Tútuue míówana Sísaga susa náhgáqtáté pawa kíráwe mi nahgáqtáté moke paiqmáró keakák sene ménkámehnkánkakaq máhpeq kaqsuowe. Kaqsuena móne paiqnanánu kené móne paentáruena sene wéhuwehu tahbéwárir piuruowe. ¹⁶Piuruena pina paiqmáró keyabé, Minawari mewe móaráhro éna Nánibone nahtapeqté mátábúrápéq paiqnanániyeho úwe.

¹⁷Úwaq ite we kérahwána kegá minawarí tagéq Manikáne sehira iahreraq kowe. Mi sehiránká mahraréna,

Arene nahnsabe anotahtaq iwíáh iwíáhéna peh kawetaq kankeheéna págege sansá mirauge ire. *(Buk Song 69.9)*

Apahtáróráq mó pearaníe ú ehwehne.

¹⁸Asiu kegá Sísansabé, Árahinsabé kaqsuahno? Arega kaqsuahnayabé ótaq sansá sokigi aio uwe. ¹⁹Úwana Sísaga sensabé, Mah nah Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náh sokoruehrana ínega apahtáróráq mó pearaníe úwe. ²⁰Úwara Asiu kegá wensabé, Mah nah pe arámbéhríwé áhnte opéq 48 opéq arambehriue pearówe. Arega peh apahtáró wéhékáhmé árahue pearanibo uwe.

²¹Sísaga íre nahnuransabé peh wene anonkansabé irarúwe. ²²Sísa pukúwana oganúq atotaq ite we kérahwána kegá mi ehwéh iahreraq matiahwane. Iahreraq matiahwanayabé itega Manikáne sehirankakaq Sísaga teiu ehwéhnikákáqsábé aiq pútare aritahwáne.

Sísaga ómi kené iwíáh tagaríehre i ehwéhne.

²³Ite Asiu kené sótaikú iahreraq ko táhútáhúq tánáhráq Sísaga Sarúsarama suwahpeq míowe. Míotaq wega ótaq sansá miraúnsabe áhnte

kegá wensabé aiq pútare atówe. ²⁴Sísaga ómi mi kehináné sirupipeq tagario púana sensabé íre aiq pútare aritowe. ²⁵Mó kegá Sísá íre teawúwana peh wewega wehukene sirupipeq tagariowe.

Manikáne Awanka maqmaréhnsábé éhwéhne.

3 ¹Péhrasi aní wenáwíq Níkóríma anotah Asiu aní ména ²inokáhpeq Sísaba séna wensabé, Íwáhnoraníno, are Maniká míéhrabeqte aní móne. Aiq tagaríoge. Arereq Manikánseq moráráq mía míaóya puah arega ótaq sansá miraóne úwe.

³Úwana Sísaga wensabé, Kawerue írátíahno. Peh morá wenanoga maqmaréhnsábé íre awehraq kéhre. Manikánka wahnah wahnahnirabeq kioráhi aní mónkakák maqmarankéhe úwe. ⁴Úwana Níkórímaga Sísansabé, Árahiro? Anonusa áníné anowagá mónkakák íre maqmarahráhire. Wenanoga árahue mónkakák maqmarankéhbo úwe.

⁵Úwana Sísaga wensabé, Kawerue írátíahno. Arenanoga maqatáráinsabé íre awehraq kéhre. Peh morá Manikáne Awanka maqmaréh ánínká Manikánka wahnah wahnahnirabeq kioráhire. ⁶Wehukénínká peh mó áwáhu wehukéní maqmarahráhire. Manikáne Awanka webataq o awá maqmarahráhire. Maqmarena inkéhe.

⁷Arenanoga maqatáráinsabé íre awehraq kéhre. Peh morá Manikáne Awanka maqmaréh ánínká Manikánka wahnah wahnahnirabeq kioráhire teawúnsabé íre áhtenúno. ⁸Sóiriqka pehipi sirah tagáhne. Sóiriq eheqte sirapómo? Eheq pokirapómo? Are íre tagariahne. Mina inserah Manikáne Awanka o awá maqmarena inkéhe úwe.

⁹Úwana Níkórímaga Sísansabé, Minayabe árahiro ¹⁰úwana Sísaga wensabé, Are Asiu ke síwáhnoróna aní móne. Minawé árahinsabé íre irahno? ¹¹Kawerue írátíahno. Íné író éhwéh iraréna íné tagonsabé teawúgah arega néne ehwehnsabé íre aiq pútare aintahne. ¹²Marakóipeqte teawú náneqmarí arega íre aiq pútare aintahnayabé Maniká míéhrabeqte éhwéh teawenah árahue aiq pútare aintaníbo?

¹³Mó anínká Maniká míéhrabeq íre kíre. Peh morá wehukení úku anínká ínébataq mitaq mía míaéna marakóipeq tumíarauge. ¹⁴Mósísiga káhpahraté miraro wehe uworapeq awankátaq táhparena pankeqme pearonserah sega íné wehukení úku aní pankeragéhe. ¹⁵Ínénsabe aiq pútare aintáh kegá oga mérapeq aiq awaq míáhwe úwe.

Sísansabé aiq pútare atáh keyábé éhwéhne.

¹⁶Manikánka mah kehiná kéhínánsabé anotah arútábóiri puana webataq wenahni eqmarowe. Wenahninsabé aiq pútare atáh ké íre toráh agia peh oga mérapeq awaq mianehrawoe. ¹⁷Wenahninká mah kehiná kéhíná ehweh aritankeheéna eqmaroo? Írakaumo. Mah kehiná kéhíná kaweraritankeheéna eqmarowe. ¹⁸Manikánka wenahninsabé aiq pútare

atáh ké íre ehweh arítéhre. Manikánka wenahninsábé íre aiq pútare atáh ké ehweh arítéhre. Webataq wenahninsábé íre aiq pútare atáh púana ehweh aritena anotah abíáhnásá arita aritaire.

¹⁹Téhrehnka inserahni anínká marakóipeq tumíowe. Mahbeqté kégá ahabábq aruqaruronsabé sunkíkírirabeqsabé suwahbéna téhrehrebeqsabé íre suwahbówe. Minayabe ehweh arítéhre. ²⁰Ómi ahabábq kega téhrehrebeqsabé suwahriehsabé mitaq íre séyéowe. Mó kégá sene ahabábq mari taguehéra téhrehrebeq íre séyéowe. ²¹Peh kaweqtaq mía mía kega téhrehrebeq séyéowe. Manikánka págege arítéhrra mirao arámbéhrí mó kégá tagagehéra téhrehrebeq séyéowe.

Sóniga Sísá sína ehwéh pahsuo ehwéhne.

²²Sísareq ite we kéréhwána kereqka Sarúsarama suwahpeq sueq Súría marákórápéq pokowane. Sísaga iteba mitaq ména mó ke wání meriuwe. ²³Sóniga Serima suwahpeq wahtotaq Inona arahno korabeq míowara áhnte wání ko púara mó kégá mitaq suwana Sóniga wání meriuwe. ²⁴Mi tanáhráq mó kégá Sóni íre karábúsiipéq móátówe.

²⁵Asiu anínseq Sóni kéro kereqka wání sosue sansánsábé ehwehéra Sóniba suwe. ²⁶Sóniba séra wensabé, Íwáhnoraníno, arereq Sorana aroipéq seberaebéq mitaq teiátóna anímé wega mahtaq ména wání merírara ómiga are auwera weba pokowe uwe.

²⁷Uwana Sóniga sensabé, Manikánka webataq itene arambehri tei teinire. ²⁸Manikánka ite meirena kaweritankeheéna peh morá aní omaq atowe. Ínéwé íre mi aní úge teiátáu mino. Manikánka íné ebeq eqmaq núwátáire teiátáu mino. ²⁹Ibehinínká wenawehqpa pokinserah amahnága ómiga Sísaba poku pokuowe. O menáhwéné iyahnabo anínká mitaq ména wene ehweh irena wene arupipeq eyoyóinserah amahnága ómiga íné nuera weba pokonsabé nirupipeq eyoyóire. ³⁰We anotah aní úkínana íné pehgáriq aní úkono úwe.

³¹Maniká míéhrebeqte tutai aní peh anotah aní ména moke mó ke kiotaikire. Marakóipeqté aní peh mahtaqté aní púana peh mahtaqté sánsánéna mahtaqté éhwéh tei teinire. Maniká míéhrebeqte tutai aní peh anotah aní ména moke mó ke kiotaikire. ³²We anotah aní ména wega tagaríéh náneq írátíéh náneq ehwéh teíraq itega íre íráhwe. ³³Wene ehweh kawerue íráh kégá, Maniká aiq pútaq aní míre atáhwe.

³⁴Manikánka eqmaro anínká Manikáne ehweh kawerue tei teinire. Manikáne Awanka weba mía míai puana peh kawerue tei teinire. ³⁵Manikánka wenahninsábé arutaboíréná moke auráq matiahno atéhre.

³⁶Wenahninsábé aiq pútare atáh kégá oga mérapeq aiq awaq míáhwe. Wenahniné sánsánsábé suwahriehe ke oga mérapeq íre awaq miowana Manikánka anotah abíáhnásá arita aritaire úwe.

Sísareq Sámária marákórápéqté ínínseq ehwehnuya ehwéhne.

4 ¹Mó kegá Péhrasi keyábé, Peh táhmaro kegá Sóniba suwana wání meriátáire. Áhnte kegá Sísaba suwana wání meriátáire uwe. ²Írakaumo. Sísaga wání íre meriuwaq peh morá ite we kérahwána kegá meriewáne. ³Sísaga mi ehwéh irotaq wereq itereq Súría marákórápéq sueq Kehrari marákórápéq mónkakáq kouwekowane. ⁴Itega Sámária marákó kótaikoneheowane.

⁵Sámária marákó kótaikowanaraq Sáika suwahpeq koneheowane. Koneheowanaraq Sékópaga wenahni Sósépa awu marákórápéq kowane. ⁶Sékópaga ubuqmaro matáípéqté wání mitaq kowe. Kowana Sísaga íre wahto nogu púana tawa tawanéna wéhékáhnabubu mitaq tútuue míowe.

⁷⁻⁸Ite Sísaga kérahwána kegá Sáika suwahpeq tópah sahq kowanaraq Sámária ínínká wání sabatáhq súwe. Sísaga wensabé, Wání nánio úwana ⁹Sámária ínínká wensabé, Íné Sámária íní múge. Are Asiu aní míahna puah aneqsabé wání nánio eno úwe. Sámária kegá néu antéhyápíté Asiu kegá íre néunsabe kasenuwe.

¹⁰Sísaga wensabé, Arega Manikánka aweráhi naneq íre tagariahne. Wání nánio teawú aní íre tagariahne. Arega tagariahnaraq tahirí oga mé wání nánio éwana nánio írino úwe. ¹¹Úwana mi ínínká wensabé, Mi matáípéqté wání íre wahto mire. Are antehya íre matiahne. Oga mé wanímé eheqte uwe nániníbo? ¹²Iteinahbú Sékópaga mi matáípéqté wání iuwe. Sékópah karírónánínseq wene ménkámehnkámarínseqqa mitaq nowe. Arega ínénsabe, Íné oga mé wání aweráhu aní múge énayabé arewe Sékópa kiotaqme míahna anípo úwe. ¹³Úwana Sísaga wensabé, Mipéqté wání nehra ke mótaq mó tahbobóoneherawoe. ¹⁴Náwéna wání nehnaq mó íre tahbobóinawire. Írakaumo. Náwéna wání nehnaq arupipeq oga mía mía aráhnó tahnsa tuerueinae úwe.

¹⁵Úwana mi ínínká peh mataipéqté wánínsabé wíre íwíáhéna wensabé, Mahtaq séyéyabe nuwahriehre. Mó tahbobóinehboq teniena wání nánio úwe.

¹⁶Úwana Sísaga wensabé, Arenawehq koweqme setao úwe. ¹⁷Úwana, Íné íre nánuwéhqkakaq aní múge úwana Sísaga wensabé, Íné íre nánuwéhqkakaq aní múge tenienayabé aiq pútaróne. ¹⁸Arega mó weh mewe mipinsuq mó weh mewe mipinsurue moberíáh wéh mewe sutona wino. Amahnága kérahna wehwé íre arenawehrurá míre. Minayabe aiq pútaróne úwe.

¹⁹Úwana mi ínínká wensabé, Are moke íné éhweh írátíahna puah íné iwíáhume are Manikáne ehweh iraréna aní móne. ²⁰Itene igaqnaréhga mah sawéhráq Manikánsabe iwíáh iwíáh ata atauwe. Arenanahbúréhga iwíáhéra, Sarúsarama suwahpeq Manikánsabe iwíáh iwíáh ata ataoro ewe. Manikánsabe ahbeq iwíáh iwíáh atanéhnkono úwe.

²¹Úwana Sísaga wensabé, Aiq pútare ainto. Mókakewe íre peh mi sawéhrápéqkákáq Sarúsarama suwahpeqkákáq wehukega Manikánsabe iwíáh iwíáh ataneherawoe. ²²Ite Sámária kegá iwíáh iwíáh atáh náneq íre írátíáhwe. Ite kaweritahna aní Asiu aní púaq Asiu kegá iwíáh iwíáh aintáh ání tagaríáhwe. ²³Mókakeakáq amahnágaakáq Manikáne Awanka págege arítéh kegá aiq pútaq sansánéra Manikánsabe iwíáh iwíáh atéhrataq sebataq Iteribonsabé kawerue iwíáh iwíáh atáhwe. Iteriboga mina tahnsa ké wensabé iwíáh iwíáh atáhnsábé awahbehre. ²⁴Maniká íre áúakaq anínéna peh Wenawanka mía míaire. Minayabe kawerue iwíáh iwíáh atagéhboq iteiuwanka Manikánsabe iwíáh iwíáh ateq aiq pútaq sansánoro úwe.

²⁵Úwana mi inínká wensabé, Iné írátíómé ite meirena kaweritankeheéna Mésáía, Manikánka omaq ato anínká sinawire. We sínagake moke teinkéhe úwe. ²⁶Úwana Sísaga wensabé, Arega iraréna anímé iné úge úwe.

²⁷Úwaq ite Sísá kérahwána kegá kouwekowane. Sísareq mi inínseqka ehwehnuyansabé áhtenowane. Áhtenéq Sísansabé, Árahono? Aneqsabé ehwehnoyo íre iraria peh ehiya míahwane.

²⁸Mi inínká wene wání antehya mitaq marena wenawahpeq pokéna wenawahrahyabé, ²⁹Máhoró. Peh morá ání iné íre tagarai anínká moke inéga mirau naneqmarí pahqnúéhre. We seragahro. We Manikánka omaq ato anípómo. Seragahro úwe. ³⁰Úwara sega sensuwahpeq suera Sísaba suwe.

³¹Sámária kegá áhníbórá sutaq ite Sísá kérahwána kegá wensabé, Íwáhnoraníno, táhutahurúno ewanana ³²wega itensabé, Iné itega íre tagaríáh táhútáhúq kéhre úwe. ³³Úwaq iteite náhenéq, Mó anínká táhutahuq awirápómo ehmuníq éhmúníqtaq irarewane.

³⁴Sísaga itensabé, Iné eqmaq núwátái aniné arambehiwe néne táhutahuq mire. Mina mirainauge.

³⁵Itaréitaré ío parabagínaraq onkiyonsá nera kéh tánáhráre iyeho. Amahnága tagaríáhro. Onkiyonsá áhnte nera kéhnserah Maniká Iteribo íre tagaríáh ké áhnte míáhwe. ³⁶Onkiyonsá nera kéhrara mirauwíáhnserah oga mérapeq wehuke mórítááhro. Móríteq oga mía mía apéq meyagéhe. Manikáne ehweh teri terino kereq wehuke mórítáh kéreqne irupipeq eyoyóinkehboq mórítááhro.

³⁷Iteinhábúréhga mahraréra, Mó kegá ayu uqmatowara mó kegá onkiyonsá mirauwíáhwe uwe. Mina unserah mó kegá Manikáne ehweh teri terinowara mó kegá wehuke meriqmera mórítááhwe. Segá mahraru ehwéh aiq pútagaire. ³⁸Inéreq mó kereqka Manikáne ehweh teri terinonaq ite wehuke meriqmeq Iteriboba mórítageheéna eqmaq íúwóge. Teri terinúnayabé ite áhnte meriqmeq mórítagehe úwe.

³⁹Mi inínká, Moke miraú naneqmarí teníre únsabe áhnte Sáíka suwahpeqte Sámária kegá Sísansabé aiq pútare atówe. ⁴⁰Aiq pútare

atera Sísaba séra wensabé, Máho. Iteruwahpeq sewíahno uwana Sísaga téhtaréráq sensuwahpeq kowíowe. ⁴¹Sísaga mitaq síwáhnorúnsabe áhnte mó kegá aiq pútare atówe.

⁴²Aiq pútare atera mi inínsabé, Íre peh morá arega teienayabé aiq pútare atone. Ite wene ehweh kawerue ironayabé wensabé aiq pútare atone. We aiq pútaq mah kehiná kéhíná meirena kaweraitéh ání míre atone uwe.

Sísaga anotah wahnáhné ahninkáwá kawerato ehwéhne.

⁴³Sísaga mitaq téhtaréráq ména suena Kehrari marákórápéq pokúwe.

⁴⁴Sísaga naho mahraréna, Manikáne ehweh irari aní mó ke suwahpeqte kégá iwíáh iwíáh atáhwe. Peh morá wenawahraha wensabé íre iwíáh iwíáh atáhwe úwe.

⁴⁵Sísaga Kehrari marákórápéq pokútaq mibeqté kégá eyoyóue mehweh atówe. Segá Sarúsarama suwahpeq táhutahuq notaq Sísaga miraú arámbéhrí aiq tagaríowe. Menah miraú arambehri tagaríó púara eyoyóue mehweh atówe.

⁴⁶Sísaga Kéána suwahpeq Kehrari marákórápéq wánítate náhníaq sera ano mirarorabeq mónkakák pokúwe. Kápénéáma suwahpeqte wáhnáh wenawahpeq míowana wenahni anotah awáhréúwe. ⁴⁷Mi wahnáh ánínká Sísaga Súría marákó suena Kehrari marákórápéq sire u ehwéh irena Sísaba pokue wensabé, Nénahni pukinaire. Arega nánuwahpeq segawerato éna pagu pagunúwe.

⁴⁸Sísaga wensabé, Arega ótaq sansá tagéyabe awahbehre. Pehipi íre aiq pútare aintahne úwe. ⁴⁹Úwana wega Sísansabé, Nénahni pukínehboq peheráh súno úwana ⁵⁰Sísaga wensabé, Pokúno. Arenahni oga míanawire úwana mi wehgá Sísane ehwehnsabé aiq pútare atena pokúwe.

⁵¹Ahbiah tahnsá wene nahtapeqsabé séwotaq wene arambehri kereq ahtapeq piehgiúwe. Segá wensabé, Arenahni kaweragirana oga míéhre teawúwe.

⁵²Teawúwana wega sensabé, Aneq tanáhráq kaweragirowa úwara sega wensabé, Inokáh tunsoreráitaq kaweraguraire uwe. ⁵³Uwana abowágá iwíáhéna, Sísaga, Arenahni oga míanawire teníátái tanáhráq peh monseráh tánáhráre úwe. Minayabe moke mi karíronánínká Sísansabé aiq pútare atówe.

⁵⁴Sísaga menah Súría marákó suena Kehrari marákórápéq séna anehe mi otáq sánsá Kéána suwahpeq miraúwe.

Sísaga káwehu ayehráq awahre aní kawerato ehwéhne.

5 ¹Mó tanáhráq Asiu kegá Sarúsarama suwahpeq táhutahuq norabeq Sísaga koraganieéna pokúwe.

²Sarúsarama suwahpeq kurirapéqté ónsá áwíq Sipisípiq Onsáe. Onsarapéqté kégéu ah ayehrápéq wání káwehu kowe. Íbaru ehwéh, Asiu

kené ehwehme mi kawéhu áwíqmé Pétésárae. Mi kawéhu ayehrápéq moberíáh atataia náhmárí kowe. ³Mitaq áhnte awáhré ké íre sugia peh surahpeq míówe. Aigárá soriqnahnu kereq aura pira kéreq ah íre nogoráhu kereq mitaq míówe.

⁴[Maniká míéhrabeqte íopeqté ánínká mó tanáhráq mó tanáhráruwe mi waní áwíoq áwíorúwe. Áwíoq áwíorútaq ebeq tu awáhré ániné anepeq wánínka tabagúwana wene awahre suansúá kaweragúwe. Minayabe áhnte awáhré kéga kaweraginkeheéra káwehu ahtáq sáhuriówe.]

⁵Peh morá ánínká peh íregárita q opéq 38 opéq awahreúwe. ⁶We surahpeq míowana tagéna we áhnte opéq awahreúmé Sísaga tagariowe. Tagarawéna wensabé, Awaho ani méyabe awiro úwe.

⁷Úwana mi anínká Sísansabé, Wánínka aroroitaq mó anínká wánípipeq íre meniqlmena máruníntéhre. Íné tue tueutaq mó anínká ebeq tubaiqme tubaiqmeowe úwe. ⁸Úwana Sísaga wensabé, Irigúno. Arene máhriq mewe pokúno úwana ⁹we suansúá kaweragúwana kie irigue wene máhriq mewena pokúwe.

¹⁰Minayabe Asiu kegá kawerato aninsabé, Iboramé ahrena ahrena wehekáh míre. Arene máhriq mewe nogíneho uwe. ¹¹Uwana wega sensabé, Íné kaweraintéh ánínká, Arene máhriq mewe pokúno teníre úwe. ¹²Úwara sega wensabé, Arene máhriq mewe pokúno teawí ánímé ineboue kasenuwe. ¹³Áhnte wehekéqká paitíó púana Sísá íre ábóra q míówe. Íre ábóra q míonsabe kawerato anínká sensabé, Kaweraintéh ánímé íre tagaríoge úwe.

¹⁴Anehetaq Sísá Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéqté mátábúrápéq ména kawerato aní tagéna wensabé, Amahnága awaho ani míahne. Mó awahreurona serahninehboq móme íre ahbabárúno úwe. ¹⁵Kawerato anínká pokue Asiu ke tagéna sensabé, Íné kaweraintéh ánímé Sísae teriúwe.

¹⁶Sísaga ahrena ahrena wehekáh mi aní kaweratonsabe Asiu kegá Sísá áwíoqnowe. ¹⁷Áwíoqnowana Sísaga Asiu keyábé, Nániboga ahriahri arambehrii puana ínégaakáq arambehriuge úwe. ¹⁸Sísaga ahrena ahrena wehekáh arambehriúnsabe Asiu kegá abiahsanéra subiq suanéhe íwíáhuwe. Sísaga Manikánsabe, Nániboe atowe. Manikánsabe, Nániboe atonsabe Asiu kegá mahraréra, Wega, Ínéreq Manikánsaq monseráh ánité úye irarime anotahta q íre kawerire éra suboneheqmúne íwíáhuwe.

Sísaga ehweh ariteyabe éhwéhne.

¹⁹Sísaga sensabé, Kawerue írátíáhro. Íné wenahninká pehipi íre miraorahuge. Nánibone arambehri tagéna wega mirainserah íné wenahninká mirauge. ²⁰Nániboga íné wenahninsabé arutaboairaintena wene sánsá moke teni teninire. Wega mó kiotaiqme arámbéhriákáq sokigi aintankéhe. Minayabe itega áhtenigehe. ²¹Nániboga puko ke iriwe oganúq sítéhnserah íné wenahninká iwíáhu ke oganúq sitahráhuge.

²²Nániboga mah kehiná kéhíná íre ehweh arítéhre. Ehweh arámbéhríwé moke íné wenahninsábé, Ehweh arito aintéhre. ²³Nánibo áwíq pankerera iwíáh íwíáhonserah íné wenahni níwíq ómiga pankerera iwíáh íwíáh aintageheéna ehweh arito aintéhre. Íné wenahninsábé suwahrieh kegá eqmaq núwéh ání Nánibonsabé íre iwíáh íwíáh atáhwe.

²⁴Kawerue írátíáhro. Néne ehweh irera íné eqmaq núwéh ánínsábé aiq pútare atáh ké oga mérapeq aiq awaq míahwe. Ínéga se íre ehweh aritaníe. Pukia ánímáíri tahnsa méra oganúkue mía míaoewe.

Sísaga wehuke sainsuahna ehwéhne.

²⁵Kawerue írátíáhro. Amahnágaákákq mókakeakákq pusa kegá íné Manikáne ahninkáwáné ehweh iragéhe. Irera oga mía míaiagehe.

²⁶Nániboga oganúq itahráhinserah íné wenahninká moq oganúq itahráhuge. Nániboga oganúq sito aintéhre. ²⁷Nániboga ínénsabe, Are wehukení úkóna aní míahna puah ahbabáq keyabé ehweh arito aintéhre.

²⁸⁻²⁹Mókake ómi pukia ké maisaráhrabeqte kegá néne ehweh iragéhe. Íréhrataq kie irigigehe. Kaweqtaq mía míao keyábé, Oga mérapeq pokoro aritaníe. Ahbabáq aruqaruro keyábé ehweh aritena, Iraipéq pokoro aritaníe. Ínéga iraru ehwéhnsábé íre áhtenoro úwe.

³⁰Sísaga mó mahraréna, Ínébataq íre miraorahuge. Íre peh morá ínénéne iwíáhe. Íné eqmaq núwéh áníné iwíáh írátíó púana kawerue wahnahnarítóge.

³¹Néne sánsánsábé ínébataq teiútáq tahirímé íre aiq pútare aintáhro teiú irino. (Lo 19.15)

³²Néne arambéhriyabé Nániboga teíre. Néne sánsánsábé irari ehwéh aiq pútaq ehwéhne. Mina aiq írátíóge.

³³Itega wehuke Sóniba eqmaq sutowana wega aiq pútaq ehwéh iraréna néne sánsánsábé teriátáire. ³⁴Íre peh wehukene ehweh írátíóge. Ite oga mía míaiageheéna mah ehwéh teiúge. ³⁵Ah tagageheéna áráhmuga téhrehnserah itega íné tagariageheéna Sóniga kaweq ehwéh teiátáire. Mi tanáhráq wene ehwehnka itene irupipeq eyoyó aitaráire.

³⁶Nániboga miraúno i arámbéhrí mira aruqaruruge. Minayabe Nániboga eqmaq núwéhraq tagaríahwe. Néne arambéhri Sóniga teí éhwéh kiotaikire.

³⁷Íné eqmaq núwéh ání Nániboga néne sánsánsábé aiq teiátáire. Wene ehweh ite íre írátíáhwe. Wene auranabiah tapeq íre tagaríahwe. ³⁸Itega íné eqmaq núwéh ánínsábé íre aiq pútare aintáh púana wene ehweh itene irupipeq íre kagaire.

³⁹Ite oga mérapeq awaq mianeheéq Manikáne sehira sáhnsahwe taga tagowe. Mi sehiránká íné éhweh aiq teíre. ⁴⁰Aiq teíraq itega ínéba íre séyéonsabé árahue oga mérapeq awaq mianéhbo?

⁴¹Íné anotah niwíq wehukebate íre meanieéna iraruge. ⁴²Itega Manikánsabe íre irutaboiratáhwe. Minawé aiq tagaríóge. ⁴³Nániboga

iné eqmaq núwéhra na sugaqme ite íre mehweh aintáhwe. Mó aní peh wenáwíqtaq si aní mehweh atáhwe. ⁴⁴Mó kegá itensabé iwíáh iwíáh aítáhnshábé iwahbehre. Manikánka kaweróne aítahnayabé íre arutaboiro puaq árahue ínensabe aiq pútare aintanéhbo?

⁴⁵Ínéga Maniká míéhra beq ite ehweh aitanae iwíáhiyeho. Mósísiga ite séhréh aítankéhe iwíáhiyeho. Írakaumo. Wene ehweh nka ehweh aítankéhe. ⁴⁶Mósísiga néne sánsánsabé sehiranue teiwe. Minayabe itega wensabé aiq pútare atáhtáq tahirímé ínensabe aiq pútare aintáh irino. ⁴⁷Mósísiga teiu sehiránsabé íre aiq pútare atáhnshábé ínéga teíu éhwéh árahue aiq pútare aintanéhbo úwe.

Sísaga 5 táhúséni (5,000) weh kiraboué ehwehne.
(Mátíyu 14.13-21; Máhka 6.30-44; Áríka 9.10-17)

6 ¹Mó tanáhráq Sísaga Kehrari kawéhútáq sípi kéwewena kure seberaebéq pokúwe. Kehrari kawéhúmé mó awíq Táíbería kawéhúne. ²Mitaq Sísaga awahre ke kawerarito púara áhnte kegá tagéra ótaq sansáne éra we kérowe. ³Sísareq ite we kérahwána kereqka sawéhrapeq kire mi sawéhráq tútuue míahwane. ⁴Ite Asiu kené sótaikú iahreráq ko tánáhráq táhutahuq né tanáhráq wahtonúwe.

⁵Áhnte kegá Sísaba kúwána tagéna Sísaga Pírípínsabé, Sira kegá tópah nehrensabé árahue paiqmaranéhnkono úwe. ⁶Sísaga miraína arámpéhri aiq iwíáhéna peh Pírípínsabé áhwárawe tagéna wensabé, Árahue paiqmaranéhnkono éna kasenúwe.

⁷Pírípiga wensabé, Áhnte monératé 200 Kína tópah paiqme pehgáritarue sararáhna íre awehra q kanawire úwe. ⁸Sísa kéro aní áwíq Ehntaru, Pítane ábákawagá Sísansabé, ⁹Mahtaqté ánimái we moberíah párétiákáq téhtaré páhnikákáq matíéhre. Áhnte ke míah púana mina abehq náneq tahnsáne úwe. ¹⁰Sísaga ite we kérahwána keyábé, Tútuoro teriéro úwe. Mitaq áhnte ahpépáhq kotaq tútuue míówe. Se peh íregárita q wehuké 5 táhúséni (5,000) wehuké míówe.

¹¹Sísaga mi paréti mewena Manikánsabe, Kaweróne atena keqme tútuue míó ke náriuwe. Páréti náriu serahnue pahnkákáq moq náriuwe. Sega táhutahuqsabé suwahbónserahnue náriuwe. ¹²Ómiga siyahbankirowana Sísaga ite we kérahwána keyábé, Arahq súéhboq morábí sáharáhro úwe. ¹³Úwaq itega moberíah páréti arahqmé airápété téhtaré páhsikéti úsawe obenkíq marahwáne.

¹⁴Míó kega mi otáq sánsá tagéra mahraréra, Marakóipeq tuména Manikánka naho néne ehweh irarína aní eqmaraníe ú anímé Sísa wire uwe. ¹⁵Sísaga iwíáhéna, Sega íné táhtorera ínensabe, Amahnága itene anotah wahnáh aní míahno ainteho éna taqnobague webataq sawéhrapeq pokúwe.

Sísaga káwehu wání abobóráhtaba nogu ehwéhne.
(Mátíyu 14.22-33; Máhka 6.45-52)

¹⁶Íó tupekútaq ite Sísa kérahwána kegá káwehu wání áhkórapeq tunse ¹⁷sípi kéweweq kure seberaebéq Kápénéáma suwahpeq koneheowane.

Penorabeq Sísaga iteba íre súwe. ¹⁸ Anotah soirírúnka nonaburóróúwe. ¹⁹ Sípiipéq kéq awanká karatáté wání subame kure peh ákáhtaq wahtó kowanana Sísaga iteba wání abobóráhtaba súwaq tagéq áhreowane. ²⁰ Áhreowanana Sísaga itensabé, Íné úge. Íre áhreoro úwe. ²¹ Itene irupipeq eyoyóéq wensabé, Máho ewanana Sísaga sípiipéq kiasague kirítuue míowe. Kirítuue míotaq ite pokonehe owanarabeq sípiipéq apubúue kowane.

Sísansabé anebahru ehwéhne.

²² Ahbiah tahnsá seberaebéqté kéqá iwíáhéra, Inokáh peh morá sípí karáirana Sísá mipéq íre pokuraire. We kéro kega sebataq mewera pokurowe uwe. ²³ Táfbéria marákórápéqté sípíwári kéwewera suwe. Tópah norabeq Sísaga Manikánsabe kaweróne atorabeq mi sípíwári wahtotaq kéwewera suwe. ²⁴ Suwara míó kega Sísansabé anebahréra wereq ite we kérahwána kereq íre míahwanayabé sega Sísá koraganehéera mi sípíwári kéwewera Kápénéáma suwahpeq pokuwe.

Oga mía mía tahutáhúqsábé éhwéhne.

²⁵ Sega seberaebéq Sísá tagéra wensabé, Íwáhnoraníno, arahtaq seno uwe. ²⁶ Uwana Sísaga sensabé, Kawerue írátíáhro. Ótaq sansánuraunsabé íre sewe. Peh tópah náíatáugana iyahbankítáinsabé sewe. ²⁷ Karekorahi tahutáhúqsábé íre arambehrioro. Peh oga mía mía tahutáhúqsábé arambehrioro. Mi tahutáhúqmé íné wehukení úku anínká náíníe. Maniká Nániboga omaq intena kaweróne aintéhre úwara

²⁸ sega wensabé, Manikáne arambehriwe aneq miraonehnikono uwe. ²⁹ Uwana Sísaga sensabé, Nániboga íné eqmaq núwéh ánínsabé aiq pútare aintáhmé minawé Manikáne arambehri wire úwe.

³⁰ Úwara sega wensabé, Itega arensabé aiq pútare atanéhboq aneq otáq sánsá mirainibo? ³¹ Manikáne ehwehnka mahraréna,

Sega nageheéna wega íópeqté tópáh náriuwe ire. *(Kisim Bek 16.4)* Mina únserah iteinahbúréhga uworapeq pehipi ko topáh nowe. Minayabe arega aneq otáq sánsá mirainibo uwe.

³² Uwana Sísaga sensabé, Kawerue írátíáhro. Mósísiga íópeqté tópáh íre náriuwe. Nániboga aiq pútaq íópeqté tópáh náíre. ³³ Manikáne tópah, íópeqté tópáh márúnáíúnká mah kehiná kéhíná oga míahrahowe úwe.

³⁴ Úwara sega wensabé, Mi topáh náí náínúno uwe. ³⁵ Uwana Sísaga sensabé, Íné oga mía mía topáh múge. Ínéba sira kewé mó íre sirupibiinawire. Ínénsabe aiq pútare aintáh kéwé mó íre tahbobóoneherawoe.

³⁶ Itega íné tagéq ínénsabe íre aiq pútare aintáhwe teiwéoge. ³⁷ Nániboga nánina kegá ómi ínéba sigehe. Ínéba sira kewé íre kaqsuaníe.

³⁸ Íre ínénene iwíáh peh íné eqmaq núwéh áníné awahbeh árámbehrí mirainieéna íópeqté tumíoge. ³⁹ Íné eqmaq núwéh ánínká teniena,

Náwéna ke taqnobagiyehboq kawerue wahnahnatawéwahno. Anehe tanahráqmé náwéna ke iriwe oganúq sito ire. ⁴⁰Nániboga teniena, Are nénahni tagéra aiq pútare atáh kéwé oga mérapeq awaq miagéhe ire. Tenínsábé mi kewé anehe tanahráq iriwe oganúq sitanauge úwe.

⁴¹Sísaga, Íné íópeqté tumió tópáh múge únsabe Asiu kegá sibiahnsa atera seye ehmuniq éhmúníruwe. ⁴²Ehmuniq éhmúnírera, Ehweh teí ání wenáwíq Sísá wire. We Sósépane ahninkáwá wíre. Wenanoibo tagariona akéq móye. Amahnága wega, Íné íópeqté tumióge irarime árahinsabébo uwe.

⁴³Uwana Sísaga sensabé, Iteite abiahnsanue ehmuniq éhmúníríyeho. ⁴⁴Wehukega pehipi ínéba íre sighehe. Peh Nánibo íné eqmaq núwéh ánínká sabiri kegá ínéba sighehe. Mi kewé anehe tanahráq iriwe oganúq sitaníe. ⁴⁵Manikáne ehweh iraru kene sehiranka mahraréna,

Manikánka ómi síwáhnorinkehe ire. (Aisaia 54.13)

Nániboga síwáhnori ehwéh írah kégá ómi ínéba sewe.

⁴⁶Mah kehiná kéhínánká Nánibo íre tagahwe. Íné, Maniká miéhrabeqte ánínká ínébataq Nánibo tagaraugé. ⁴⁷Kawerue írátíáhro. Ínénsabe aiq pútare aintáh ké oga mérapeq aiq awaq míáhwe. ⁴⁸Íné oga mía mía topáh múge. ⁴⁹Pehipi ko topáhmé iteinahbúréhga uworapeq méra naruera íre oga mía pehipi pukuwe. ⁵⁰Íópeqté tópáh tumiónsábé nehra kegá íre pukigehe. ⁵¹Íné íópeqté oga mía mía topáh múge. Íné nehra kegá oga mía míaiugehe. Mah kehiná kéhíná oga mía míaiugeheéna íné pukinie. Minayabe náíéna topáhmé néne niwaq mire úwe.

Sísaga wene korahqkakáq awaqkakaqsábé irarú ehwehne.

⁵²Asiu kegá seyensabé ehwehéra, Mah aníné awaqme árahue náinkéhbo uwana ⁵³Sísaga sensabé, Kawerue írátíáhro. Íné wehukení úku aníné korahqkakáq niwaqkakáq peh áwé tagah kegá oga mérapeq íre awaq míáhwe. ⁵⁴Néne korahqkakáq niwaqkakáq nah kegá oga mérapeq aiq awaq míáhwe. Mi kewé anehe tanahráq iriwe oganúq sitaníe. ⁵⁵Oga mía mía tahutáhúqmé néne korahqkakáq niwaqkakáq míre. ⁵⁶Néne korahqkakáq niwaqkakáq nah kegá ínéba mía míaoowe. Ínéga seba mía míaiuge.

⁵⁷Íné eqmaq núwéh ání, Nánibo oga mía míai puana íné moq oga mía míaiuge. Íné oga mía míaiunserah íné nehra kegá oga mía míaiugehe. ⁵⁸Íné íópeqté tú tópáh íre iteinahbúréhga no naneq tahnsáne. Segá pehipi ko topáh naruera íre oga mía míaoowe. Íópeqté tú tópáh nehra kegá oga mía míaiugehe úwe.

⁵⁹Sísaga mi ehwéh Kápénéáma suwahpeq Asiu kené momiwí nahtápéq síwáhnorúwe.

Sísawe oganúq itahráhi ehwéhnkákáq áníne.

⁶⁰Áhnte we kéro kega mi ehwéh irera seye náhenéra, Minawé anotah pagégé éhwéh míre. Inseréhga iragéhbo uwe. Inseréhga iragéhbo éra

ehmuniq éhmúníruwana ⁶¹Sísaga wene arupipeq sene ehweh irena sensabé, Amahnága teiú éhwéhnsábé iuwahriehro? ⁶²Íné wehukení úku anínká túrabeq mó kionaq tagéq aneq iwíáhhonehbo? ⁶³Manikáne Awanka oganúq ítéhre. Peh wehukega íre miraorahowe. Teiú éhwéhnsábé Manikáne Awanka oganúq ítéhre. ⁶⁴Ite mó kegá aiq pútare aintáhwaqme mó kegá íre aiq pútare aintáhwe úwe.

Sísaga wene arupipeq wensabé íre aiq pútare átó kereq wene naruo koweriranaú anínseq tagario púana mi ehwéh irarúwe. ⁶⁵Sísaga sensabé, Minayabe mah ehwéh teiewómé wehukega pehipi ínéba íre sigehe. Peh Nániboga sabiri kegá ínéba sigehe úwe.

⁶⁶Úwara áhnte we kéro kega Sísaga auwera mó íre kérowe. ⁶⁷Sísaga ite airápété téhraníté kerahwána keyábé, Ite moq nuweq pokonehbo úwe.

⁶⁸Úwana Sáimóni Pítaga wensabé, Itene Wahnahno, inseba pokonehnikono? Arene ehwehnka oganúq itahráhire. ⁶⁹Are Maniká míéhrabeqte kaweqtaq mía míaóna aní móne. Aiq tagarione. Minayabe aiq pútare atone úwe.

⁷⁰Úwana Sísaga itensabé, Ite airápété téhraníté omaq itaráuge. Ite míáhrabeqte ání owainawane anine úwe. ⁷¹We Sáimóni Ískáriótine ahninkáwá Súrásansabé irarúwe. We airápété téhraníté míórabeqte ánínká Sísane naruo weba koweriranaúwe.

Sísaga mó ke táhutahururabeq koragó ehwehne.

7 ¹Asiu kegá Sísaga subíyehoéna wega Súría marákórápéq íre kuríá peh Kehrari marákórápéq mó ke suwahpeq mó ke suwahperue ah noguwe. ²Asiu kegá saqmaq saqmaq nahmarí pearera táhutahuru tanáhráq áhniúbóránúwe. ³Wenábáqmarinká Sísansabé, Ómi are kerah kegá arene arambehri taganehboq mahtaq sue Súría marákórápéq pokúno. ⁴Arega anotah aní míankehboq kopípéq arambehriinehboq ábóraq arambehriúno. Arega ótaq sansá mirainaraq mah kehiná kéhíná kosokigiúno uwe. ⁵Wenábáqmarinká Sísansabé íre aiq pútare ató púara mi ehwéh iraruwe.

⁶Sísaga sensabé, Amahnága íné anotah aní míó tánáhráq íre suriéhre. Ahriahriwe itene tanáhráre. ⁷Ahbabáq kehinánká itensabé suwahbehre. Sene ahbabáqsabe teriu púana ínénsabe suwahriehre. ⁸Iteite táhutahurorabeq pokurero. Íné anotah aní mé tanáhráq íre suriéh púana táhutahurorabeq amahnága íre pokinie ⁹éna Kehrari marákórápéq peh mitaq míowe.

¹⁰Táhutahururabeq wenábáqmarinká kuwana Sísaga epéráhpéruwe mitaq suena Sarúsarama suwahpeq táhutahururabeq pokúwe.

¹¹Sísansabé anebahréra Asiu kegá táhutahururabeq mó keba mó kebanue kasenéra, Sísaga eheq míehro éra kasenuwe. ¹²Míó kega Sísane sánsánsabé ehmuniq éhmúníréra mó kegá, We kaweq aní míre uwara mó kegá,

Írakaumo. We péhe ání míre uwe. ¹³Se Asiu kené wahnahmarínsábé áhreu puara Sísá éhweh íre pahsúówe.

¹⁴Táhutahuru tanáhráq ákáhtaq parabagútaq Sísaga Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéqté wíráípeq kibekéna síwáhnorúwe.

¹⁵Síwáhnorúwara Asiu kegá áhtenéra mahraréra, Íre sigarue tagariéh ání míre. Árahue ahtebia ání úkurairo uwe.

¹⁶Uwana Sísaga sensabé, Ínéga íwáhnoru ehwéhmé íre ínébataq néne iwíáhe. Mina íné eqmaq núwéh áníné iwíáh wíre. ¹⁷Ínéga íwáhnoru ehwéhmé Manikáne iwíáhbópoq peh ínébataq néne iwíáhbópoq teiúge iwíáho? Manikáne arambehriyabé arutaboirena mirainauge iwíáhi anínká néne ehwehme íre peh ínénéne iwíáh peh Manikáne iwíáh wíre ue tagariankehe. ¹⁸Wewene ehweh síwáhnori ánínká wewensabé iwíáh iwíáhire. Eqmaq núwéh ánínsábé iwíáh iwíáh atónsábé íre péhenia peh aiq pútariahnsanuge.

¹⁹Manikánka sehgióro ú ehweh Mósísiga naho teiu mino. Mi ehwéh ite íre íráhwe. Amahnága íné nubiq sueyabe ite aneqsabé iuwahbehro úwe.

²⁰Úwara míó kega wensabé, Owainawanka arene arupipeq miéh púah wega inserahni iwíáhóne. Are subiq suaneheme inseréhga irareo uwe.

²¹Uwana Sísaga sensabé, Ahrena ahrena wehekáhtáq íné peh morá ótaq sansánunsabé ite iwíáh kikirowe. ²²Mósísiga naho káriq anímáigáúné síú amurúruue sansa teiuwe. Íre Mósísiga peh iteinahbúréhga mi sansá áhwárarówe. Ite ahrena ahrena wehekáh mi sansámé mira aruqaruowe. ²³Mósísiga sehgióro ú ehweh anterúéhneho éq itega mi sansá ahrena ahrena wehekáhnkákák mira aruqaruowe. Mira aruqaruome ínéga ahrena ahrena wehekáh wehukení kaweratáráunsabé árahinsabé abiahnsa aintaho. ²⁴Apubúue tagéq íre kaweq iwíáhéq ehweh aintaho. Peh tábúsoqme iwíáhue tagéq irarero úwe.

Sísá inseboue kabaru ehwéhne.

²⁵Táhmáro Sarúsarama suwahpeqte kegá kasenéra, Segá subiq suaneherao anímé mah anípo? ²⁶Wega mahtaq ábóraq síwáhnorirara wahnah kegá peh túbáh agowe. Túbáh agonsabé mah anímé wehuke merirena kaweraritankeheéna Manikánka omaq ato aní míre iwíáhowapómo. ²⁷Mi aní wenawahpeq aiq tagarione. Manikánka omaq ato anínká sínaraq wenawahpeq ómiga íre tagariagehe uwe.

²⁸Uwana Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh tápéqté mátábúrápéq Sísaga síwáhnorena anotahtaq mahraréna, Itega íné tagarione éq nánuwahpeq tagariáhwe. Íné tutaume íre ínébataq néne iwíáhga tutaage. Íné eqmaq núwéh ání we aiq pútaq aní miéhraq itega we íre tagariáhwe. ²⁹We miéhraheqte tutaugana wega íné eqmaq núwéh púana ínéga we aiq tagarióge úwe.

³⁰Uwara sega wene ehweh irera iwíáhéra, We táhtoranéhe uwe. Sísá pukú tanáhráq íre surio púara sega peh áwé tagowe. ³¹Áhnte míó kega,

Sísansabé aiq pútare atówe atera mahraréra, Sísaga áhnte otáq sánsá mirai puana Manikánka omaq ato anínká sínaraq wega miráina sansánká Sísaga miraurai otáq sánsá kiotaikinabo uwe.

Sísa táhtoraneheéra párisiwarí eqmaq súo ehwehne.

³²Soruparíó kega Sípane arambehriyabé ehmuníq éhmúníruwara Péhrasi kegá írówe. Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéreq Péhrasi kereqka Sísa táhtoraneheéra sene párisiwarí eqmaq súówe. ³³Sísaga mahraréna, Iteba wahto tanahráq ména anehe íné eqmaq núwéh ánípá pokinie. ³⁴Itega íné ninebahrirataqmé íre taganeheqmqóe. Íné pokonarabeq ite íre kioráhowe úwe.

³⁵Úwara Asiu kegá seye mahraréra, We eheq pokinabo? Itanebahréq we íre tagahrahúnarabeq eheqpo? Mó nahnsó suwahpeqte Asiu kébá pokinabo? Káríki ehwéhno ke suwahpeq pokue síwáhnorinabo? ³⁶Ite íné ninebahrirataqmé íre taganeheqmqóe ire. Wega irarime íre iahtebóna ehwéhne. Íné pokonarabeq ite íre kioráhowe ire. Wega irarime íre iahtebóna ehwéhne. Mi ehwéhme aneq ehwéhpómo uwe.

Oga mía mía aráhnónsábé éhwéhne.

³⁷Mi tahutáhúré tanáhráq anehete wehekáh tánáhráq anotah tanáhráre. Mi wehekáh Sísaga iriwe ména anotahtaq mahraréna, Ite tahbobóinaraq ínéba sure sewe nahro. ³⁸Ínénsabe aiq pútare aintáh kéné sirupipeq oga mía mía aráhnó tueruenawire. Manikáne ehwehnka irarinserah sirupipeq oga mía mía aráhnó tueruenawire úwe.

³⁹Mah ehwéhnúme Sísaga Manikáne Awansabé irarúwe. Sísaga Maniká míorabeq íre kirio púana Manikáne Awa íre eqmarowe. Sísaga iwíáhéna, Nániboba pokonaraq ínénsabe aiq pútare aintáh kébá Manikáne Awa kieqmaranie iwíáhuwe.

Sísansabé íre peh morá iwíáhunsabé éhwéhne.

⁴⁰Mío kega wene ehweh irera táhmaroga mahraréra, Manikánka naho néne ehweh irarína aní eqmaraníe ú anímé we wire uwe. ⁴¹Mó kegá mahraréra, Manikánka ite meirena kaweraitankeheéna peh morá aní omaq atowe. We mi aní míre uwara mó táhmaroga mahraréra, Manikánka omaq ato aní íre Kehrari marákórápéqté aní míre. ⁴²Manikáne ehwehnka mahraréna, Manikánka omaq ato anímé Tébiti kahnáh aní míre. We Tébitine marakórapeqté Pétáriéma suwahpeqte aní míre ire.

(Buk Song 132.11, Maika 5.2)

Manikáne sehiranka aiq mahrari mino uwe.

⁴³Sísansabé mó kegá mó iwíáhuwara mó kegá mó iwíáhuwe.

⁴⁴Táhmaro kegá táhtoranéhe iwíáhéra íre táhtosa pehragowe.

Wannah kereqka íre aiq pútare atáh éhwéhne.

⁴⁵Eqmaq súdo parísíwárínká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéreq Péhrasi kereqpa kouwekuwe. Kouwekuwara sega sensabé, Aneqsabé Sísá íre meqmeq seo uwe. ⁴⁶Uwara párisiwarínká sensabé, Wega irari éhwéhnká moke mó kené ehweh kiotaikire uwe.

⁴⁷Uwara Péhrasi kegá párisiwarínsábé, Itega moq wene péhe éhwéhnsábé aiq pútare ataho? ⁴⁸Wannah kereq íte Péhrasi kereqka wensabé íre aiq pútare atona wino. ⁴⁹Manikáne sansá íre írátíáh kegá sebataq Sísansabé aiq pútare atáhwe. Mi ke iraipéq pokoneherao ke wóe uwe.

⁵⁰Níkóríma, menah tanahráq Sísaba súdo aninká we Péhrasi anínéna wenawahrah Péhrasi keyábé mahraréna, ⁵¹Manikánka sehgióro ú ehwehnká aneiro? Wehukení pehipi ehweh ato iro? Írakaumo. Ebeqme wehukéniné ehweh ireq wene arambehri tagariáhro. We ahbabárinaraq anehémé ehweh ato ire úwe.

⁵²Úwara sega wensabé, Are moq Kehrari marákórápéqté ánipo? Manikáne ehweh púkuipéq kabarue tagáhno. Manikáne ehweh irare kegá Kehrari marákórápéqté íre séyéowe ⁵³[éra sene nahtapeq abae aguwe.

Ahbabáq ini Sísaba meqme ku ehwéhne.

8 ¹Sísaga Óríwi sawéhrápéq pokúwe. ²Ahbiahipeq Sísaga Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhúpéq kibekúwe. Kibekúwara ómi mío kega weba suwana wega tútuue ména síwáhnorúwe. ³Mósísiga sehgióro ú ehweh síwáhnoro kereq Péhrasi kereqka ahbabáq ini sabiruera meqmera wehekeq ákáhpi móátówe. ⁴Móátéra Sísansabé, Íwáhnoraníno, mah iní mó wehgá abariiraq tagéq táhtoqme meqme sune. ⁵Mósísiga sehgióro ú ehwehnká mina tahnsa ahbabáq ininsó ebahtaté tuparuqme subiq súáhro ire. Arewe aneq iwíáhono uwe. ⁶Sísaga íre tábúsoqme irarinaraqmé wensabé ehweh ataneheéra áhwárawe tagéra kasenuwe.

Kasenuwana Sísaga taebewe ayahnkarataté obe marákóráq sehiranúwe. ⁷Sega mó kasenaq mó kasenaruwana Sísaga iriwe ména sensabé, Íre ahbabári anínká ebeqte ébáh mewe tuparuankéhe ⁸éna mó taebewe ayahnkarataté marakóraq sehiranúwe. ⁹Mitaq mío kega wene ehweh irera aboawah weh ebeq mótaq mótarue pokuwe. Ómiga Sísá auwera pokuwana Sísaga tútuue míorabeq peh morá mi inínká iriwe míowe.

¹⁰Sísaga iriwe ména mi inínsábé, Are meqmera se ke eheq míaño? Segá íre ehweh ataho úwana, ¹¹Írakaumo úwe. Írakaumo úwana Sísaga wensabé, Ínéga moq íre ehweh atané. Pokéwahno. Mó ahbabárinehboq kaweqtaq míaño úwe.]

Sísá téhrehnka inserahni anínsábé éhwéhne.

¹²Sísaga sensabé mó mahraréna, Mah kehiná kéhiná míáhrabeq téhrehnka inserahnu aní múge. Íné séniréh ánínká íre sunkíkírirabeq

nogena peh kaweqtapéq téhrehrabeq noginkéhe úwe. ¹³Úwara Péhrasi kegá wene ehweh irera wensabé, Arensabé iraréne. Arene ehweh íre aiq pútaq ehwéhne uwana

¹⁴Sísaga sensabé, Néne sánsánsábé irarume aiq pútaq ehwéhnuqe. Íné tutaaurabeqkákáq íné pokinieurabeqkákáq tagaríó púana aiq pútaq ehwéhnuqe. Íné tutaaurabeqkákáq íné pokinieurabeqkákáq íre tagaríáhwe. ¹⁵Wehukeníká iwíáhinserah iwíáhéq ehweh aintáhwe. Ínéga amahnága moke wehukeyabé íre ehweh aitóge.

¹⁶Ínéga ehweh aitáhnaraq tábúsoqme ehwéh aitaníe. Nánibo íné eqmaq núwéh ánínká ínéba mía míai puana íné íre ahbabáq iwíáhorahéna peh tábúsoqme ehweh aitaníe. ¹⁷Itega, Manikáne ehweh sehgiune eme mi ehwéhniká mahraréna, Téhranítegá morá éhwéhnoyana sene ehweh aiq pútaq ehwéhne íre. ¹⁸Néne sánsánsábé teiúgana Nánibo, íné eqmaq núwéh ánínká moq néne sánsánsábé teíre úwe.

¹⁹Úwara sega wensabé, Arenabo eheq míehro uwana Sísaga sensabé, Ínéreq Nániboreq íre tagaríáhwe. Íné tagaríáhtáq tahirímé Nánibonkakáq tagaríáh irino úwe. ²⁰Mi ehwéh Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéq sene móne maqmaru paqnáh wahtotaq Sísaga síwáhnorúwe. Íre we puké tanahráq púara mó kegá we íre táhtoqmera móátówe.

Sísaga, Íné pokinieurabeq ite íre kioráhowe ú ehwehne.

²¹Sísaga Péhrasi keyábé mó mahraréna, Íné pokinie. Itega íné ninebahréq itene ahbabáqkakaq pukoneheqmóe. Íné pokinieurabeq itega íre kioráhowe úwe. ²²Úwara Asiu kegá seye náhenéra, Íné pokinieurabeq itega íre kioráhowe íre. Árahinsabé mi ehwéh irariro? Wewega wewe subiqmena pukinabirapómo uwe.

²³Uwana Sísaga sensabé, Ite mahtaqté ké wóe. Íné íópeqté ání múge. Ite mah marákóipéqté ké wóe. Íné íre mah marákóipéqté ání múge. ²⁴Itene ahbabáqkakaq pukoneheqmóe teiúge. Ínénsabe áwahe aní míreue íre aiq pútare aintéhrrataq itene ahbabáqkakaq pukoneheqmóe úwe.

²⁵Úwara sega wensabé, Are insebo uwe. Are insebo uwana Sísaga sensabé, Íné tei teinu aní múge. ²⁶Itega miraonsabé áhnte ehwéh kéhre. Áhnte ehwéh aitahráhuge. Íné eqmaq núwéh ání aiq pútaq aní mía míai puana mah kehiná kéhíná wega teni tenini ehwéh teiúge úwe. ²⁷Sísaga Maniká Wenabonsabé teriuwara míó ke íre írówe.

²⁸Sísaga sensabé, Itega íné wehukení úku aní awankátaq táhpawe pankeréhrrataq íné wenahni míre éq ahtebagehe. Íre ínénéga iwíáhéna iraruge. Peh Nániboga teninsabé teiúge. Minaaqaq ahtebagehe. ²⁹Íné eqmaq núwéh ánínká ínéba mía míaire. Ínéga we awahbeh arámbéhrí kawerue mira aruqarurunsabé wega íre nuwena pokire úwe. ³⁰Mi ehwéh irarúnsabe áhnte míó kega wensabé aiq pútare atówe.

Aiq pútaq ehwéhniká soraq iuwankéhe i ehwéhne.

³¹Wene ehwehnsabé, Aiq pútaq ehwéhne atówana Sísaga sensabé, Itega néne ehweh págegeue ambubu atíéhrrataqmé peh mi tanáhráq aiq pútaq íné séníráh ké míagehe. ³²Íné séníréhrrataq aiq pútaq ehwéh ahtebehrana mi ehwéhniká soraq iuwankéhe úwe.

³³Úwara sega wensabé, Ite Ébáráhma kahnáh mionara mó kegá náhgáqtate íre iyarówe. Minayabe ite soraq iuwankéhe irarenawe árahinsabé irareno uwe.

³⁴Uwana Sísaga sensabé, Kawerue írátíáhiro. Ahababáq aruqaruro ke sene ahababáqka iyaréhre. ³⁵Ahababáqka iyaréh kégá Nánibone nahtapeq íre míahrahowe. Írakaumo. Peh morá wene animárínká mía míaoewe. ³⁶Íné Manikáne ahnikáwágá pugeq iuwáhnaraq ahababáqka mó íre iyarahráhire.

³⁷Íné tagaríomé ite Ébáráhma kahnáh míáhwe. We kahnáh méq itene irupipeq néne ehwehniká íre kagai puq itega íné nubonehe íwíáhowe. ³⁸Nániboga íné sokigi anínsábé teiúge. Itewe iteriboga íwáhnori sansá mira aruqarurowe úwe.

Owainawane sánsánsábé éhwéhne.

³⁹Péhrasi kegá Sísansabé, Ébáráhma iteribo wire uwe. Uwana Sísaga sensabé, Ite Ébáráhmane animárí míáhtáq tahirí wene sánsá mirao irino. ⁴⁰Aiq pútaq ehwéh Nániboga teni tenini ehwéh teiúgaq itega íné nubonehe íwíáhowe. Itega mira onserah Ébáráhmaga íre miraúwe. ⁴¹Iteriboga mira aruqarurinserah miraowe úwara sega wensabé, Iteinoréh ahababáq ininsó míáhwe íwíáhono? Iteribo íre áhnte, peh morá Manikáne uwana

⁴²Sísaga sensabé, Maniká Iteribo íraq tahirímé ínénsabe irutaboiraintáh irino. Maniká míéhrabeqte tumíóge. Íre néne iwíáhga tumíóge. Manikánka eqmaq núwátáirana tumíóge.

⁴³Néne ehweh árahinsabé íre iraho? Itega néne ehweh iuwahrieh puq íre íráhwe. ⁴⁴Ite owainawane animárí móe. Owainawanka ahababáq sansansábé awahbehnserah itega wene sánsá miraéyabe iuwahbehre. Áwahewé we mó ke subiq suo ani míowe. We íre aiq pútari aní míéh púana péhe éhwéh tei teinire. Wega péhe aní ména péhe sánsá áhwáró púana péhe éhwéh tei teinire. Wene sánsáne.

⁴⁵Íné aiq pútaq ehwéh teiúnsábé itewe íre aiq pútare aintáhwe. ⁴⁶Íné ahababáq ani míre irarénawe insega irariro? Íné aiq pútaq ehwéh teiúmé aneqsábé íre aiq pútare aintaho? ⁴⁷Manikáne animárínká wene ehweh íráhwe. Ite íre wene animárí míáh púaq wene ehweh íre íráhwe úwe.

Sísaga, Ébáráhma íre míotaq míáhwa aní múge ú ehwehne.

⁴⁸Asiu kegá wensabé, Are Sámáría marákórápéqté aní míahnana owainawanka arene arupipeq míéhre. Aiq pútaq ehwéh irarúne uwana

⁴⁹Sísaga sensabé, Nirupipeq owainawa íre míéhre. Nánibonsabé iwíáh iwíáhugaq itega ínénsabe íre kaweq ehwéh aintáhwe.

⁵⁰Anotah aní míómé íre ínénéne iwíáhe. Nánibo mah kehíná kéhíná saraqmarahna aninká wewega anotah aní míahno aintéhre. ⁵¹Kawerue írátíáhro. Néne ehweh irera néne sánsá sehgíra kewé íre pukigehe úwe.

⁵²Úwara Asiu kegá wensabé, Owainawanka arene arupipeq míéhraq amahnága aiq tagarione. Néne ehweh irera néne sánsá sehgíra kewé íre pukigehe eno? Ébárahmareq Manikáne ehweh iraru kereq ómi puku mino. ⁵³Ébárahma iteribo pukúnsabe arega, Íné Ébárahma kiotaiqme aní míóge iwíáhono? Are iwíáhónawe inseúge iwíáhono uwe.

⁵⁴Uwana Sísaga sensabé, Ínéga ínénénsabe iwíáh iwíáhutaq tahirímé mina abehq náneq úki irino. Nániboga ínénsabe iwíáh iwíáh aintéhre. Nánibo itene Manikáne eme ⁵⁵itega we íre tagariáhwe. Ínéga we tagarióge. Ínéga we íre tagarióge teiútáq tahirímé íné ite tahnsá péhe aní míó irino. Ínéwé we aiq tagarióge. Wene ehweh irena wene sánsá mira aruqaruruge.

⁵⁶Iteinahbú Ébárahmaga íné tanáhráqsábé iwíáhue níwénunéna iwíáh iwíáhúwe. Anehe íné tagéna wene arupipeq eyoyóúwe úwara ⁵⁷Asiu kegá wensabé, Are íre abowah weh míahna puah Ébárahmawe árahue tagariahno uwe. ⁵⁸Uwana Sísaga sensabé, Kawerue írátíáhro. Ébárahmawe íre míotaq míáhwa aní múge úwe.

⁵⁹Mi ehwéh irera sega ebahtaté tuparuqme subiq suaneheéra mi ebáh kabarue meyówe. Meyówana Sísaga taqnobague Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéqté tueyokúwe.

Aura pira ání kawerato ehwehne.

9 ¹Sísaga ah nogutaq aura pira ání, ítaq mahbí tagówe. ²Wenanoga maqmíotaq aura pira ání maqmarowe. Ite we kérahwána kegá Sísansabé, Íwáhnoraníno, wenanoga aura pira ání maqmaronsabe insega ahababárúo? Aura pira áninká ahababárúo? Wenanoiboga ahababárúyao? Insega ahababárúo kasenowane.

³Kasenowanana Sísaga itensabé, Íre wereq wenanoiboreqne ahababáqsabe aura pira ání míéhre. Itega Manikáne arambehri tagageheéna we aura pira ání míéhre.

⁴Íné eqmaq núwéh áníné arambehri téhrehtaq miraonehe. Penkínaq ómiga íre arambehriorahúne. ⁵Ínéwé mah marákó marákó mé tanahráqmé mah kehíná kéhíná míáhrabeq téhrehnka inserahnu aní múge úwe.

⁶Miraréna marakóraq tehqniarena wene ayahnkarataté marakó abiroúwana seraweh úkúwe. Mi seráwéhraté aura pira áníné aurátaq abaq marena ⁷wensabé, Síróama kawéhúpépéq móbabeq paberúno úwe. Sene ehwehme Síróamawe eqmaréh ání míre. Móbabeq paberúno

úwana wega pokue móbabeq paberúwana wene aura kaweragúwana kouwekúwe.

⁸We aura pira ání míotaq ineh inehúwara wenawahraheq mó kereqka taga tagauwe. Wega kouwekútaq mi kegá aura kaweragú aní tagéra mahraréra, Mi anímé tútuue ména ineh inehi anímé webo kasenuwe.

⁹Mó kegá, We wire uwara mó kegá, Írakaumo. Peh we tahnsá ání míre uwe. Uwana mi anínká mahraréna, Ite irare anímé íné úge úwe.

¹⁰Úwara sega wensabé, Arene aura árahue kaweragiro uwana ¹¹wega sensabé, Sísae ue áwírató anínká serawehtaté niurapi abaq intena ínensabe, Síróama kawéhúpípeq móbabeq paberúno tenírana móbabeq paberugana niura kaweragire úwe. ¹²Úwara sega wensabé, We ehq míehro uwana, Íné íre tagaríoge úwe.

Sísaga kaweratomsabe Péhrasi kegá ehwehu ehwéhne.

¹³Sega aura kaweragú aní meqmera Péhrasi kebá móátówe. ¹⁴Sísaga seraweh mirarena wene aura kawerato tanáhráq ahrena ahrena wehekáhne. ¹⁵Péhrasi kegá aura kaweragú anínsábé kasenéra, Arene aura árahue kaweragiro uwana wega sensabé, Serawehtaté niurapi abaq intéhrana pabeq paberugana amahnága niura kaweragire úwe.

¹⁶Úwara mó Péhrasi kegá mahraréra, We ahrena ahrena wehekáhté sánsá anetaníbo íwíáhi puana we íre Manikánka eqmaréh ání míre uwe. Uwara mó kegá mahraréra, We ahbabáq ani tahirímé mina tahnsa ótáq sánsá árahue mirai iripo uwe. Mó kegá mó iwíáhuwara mó kegá mó iwíáhuwe.

¹⁷Sega aura kaweragú anínsábé mó kasenéra, Arene aura kaweratéh anínsábé, Arega aneq iwíáhono uwana, We Manikáne ehweh irari aní míre úwe.

¹⁸Sísaga aura pira ání kaweratomsabe Asiu kegá íre aiq pútare ató púara wenanoibo akéqsábé síáhrabue kasenuwe. ¹⁹Kasenéra, Mah aní itenahnipo? Maqmíónaraq aura pigúo? Amahnága wene aura árahue kaweragiro uwe. ²⁰Uwara wenanoiboga sensabé, We itenahni míre. Teh maqmarahwáyataq aura pira ání maqatahwáye. Mina aiq tagarioye. ²¹Amahnága we tagahrahinsabé íre tagarioye. Wene aura kaweratéh ání íre tagarioye. Wensabé kaseniranao. We anonani púana irarerahire uye.

²²Wenanoibo akéqkáká Asiu keyábé áhreuuya puara mi ehwéh iraruye. Wene aura íre kaweragútaq Asiu kegá sío síoéra, Sísawe aiq pútaq ite meirena kaweraitankehéna Manikánka omaq ato aní míre atáh ké momiwí nahtápéqté kaqsuanéhe uwe. ²³Minayabe wenanoibo akéqkáká Asiu keyábé, We anonani míre. Kaseniranao uye.

²⁴Asiu kegá aura kawerato anínsábé mó áhrabéra wensabé, Peh morá Manikánsabe iwíáh íwíáh ato. Ite tagarionawe arega iraréna anímé ahbabáq ani míre uwe. ²⁵Uwana wega sensabé, We ahbabáq anipómo.

Íné íre tagaríóge. Íné aura pira ání mía míaugana amahnága néne niura kaweraintéhre. Peh mina aiq tagaríóge úwe.

²⁶Úwara sega wensabé, Wega aneq miratehro? Arene aura árahue kaweratehro uwe. ²⁷Uwana wega sensabé, Métáq teiúgaqme íre íráhwe. Mónkakáq aneqsabé teinínkono? Ite moq we kéranéhbo úwe.

²⁸Úwara wensabé ehweh atera, Are we kérahna aní míahnaq ite Mósisi kérona anímáí múne. ²⁹Manikánka Mósisi ehweh teawuwaq aiq írátíone. Arega iraréna anímé ehqte anípómo. Ite íre tagarione uwe. ³⁰Uwana wega sensabé, Wenawahpeq íre tagaríáh ánínká niura kaweraintéhnsabé áhtené sansane. ³¹Manikánka ahbabáq kene ehweh íre íréhre. Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh kéwé Maniká awahbeh arámbéhrí sehgió kéwé Manikánka mi kené ehweh íréhre. Mina aiq tagarione. ³²Naho mó kegá aura pira áníné aura íre kaweratowe. ³³Néne niura kaweraintéh ání Manikánka eqmaréh áníne. We peh wehukení tahirímé niura íre kaweraintahráhi irino úwe.

³⁴Úwana sega wensabé, Are ahbabárorabeqte ání móne. Árahue íwáhnorinibo éra we momiwí nahtápéqté kaqsúówe.

Kaweragú anínká Sísansabé aiq pútare ato ehwehne.

³⁵Sísaga we kaqsue ehweh irena mi aní tagéna wensabé, Wehukení úku anínsabé aiq pútare aintahno úwana ³⁶wega Sísansabé, Are wehukení úkóna anípo? Arensabé aiq pútare ataníboq tenio úwe. ³⁷Úwana Sísaga wensabé, Arega íné wehukení úkurau aní aiq tagáhne. Amahnága ehweh teawú aní íné úge úwe. ³⁸Íné úge úwana wega Sísansabé, Néne Wahnah mone. Arensabé aiq pútare atóge éna iwíáh íwíáh atowe.

³⁹Sísaga mahraréna, Wehuke saraqmaranieéna marakóipeq tumíarauge. Tumíaraunsabé aura pira kégá tagariagehe. Ite aiq tagarione íwíáho ke íre tagariahraho ke úkigehe úwe.

⁴⁰Úwara Sísareq míó Péhrasi kegá wene ehweh irera wensabé, Ite moq íre tagariahrahúna keabuno uwe. ⁴¹Uwana Sísaga sensabé ite aura pira ké míáhtáq tahirímé itene ahbabáq íre kaga irino. Itega tagarione ensabé itene ahbabáq peh kagaire úwe.

Sipisípiqsabé pabeqme ehwéhne.

10 ¹Sísaga mó mahraréna, Kawerue írátíáhro. Sipisípiqmarí kaegaorabeqte ónsarápéq íre ségia móbeq séogesáhago kewé se aebó kéera subónehboq náio e ke wóe. ²Onsarapéq séyéi anímé we sipisípiqmaríné wahnah mire. ³Sipisípiqmarínká wene ehweh íráhwana méhpehte wáhnáhnká onsa siaréhre. Sene wahnahnka wene sipisípiqmarínsabé sensíwírué síáhrabéna ebeq túírara anehe tueráhwe.

⁴Wene sipisípiqmarí máhpeq moke tuegue we ebeq pokirara wene ehweh íráh púara anehe kaqme kэрáhwe. ⁵Se mó aní íre kэрáhwe. Wene ehweh íre íráh púara áhreéra kobeq séberowe úwe.

⁶Sísaga mi pabéqmé éhwéh síwáhnorúwara mío kega mi ehwéhnsábé íre ahtebowe.

⁷Sísaga mó mahraréna, Kawerue írátíáhro. Íné sipisípiqmarí kaegaeorabeqte ónsá uge. ⁸Íné mahtaq íre míáhwataq su kewé se aebó ké éra subónehboq náio e ke wóe. Sipisípiqmarínká sene ehweh íre írówe. ⁹Íné onsa uge. Manikánka ínébansabé kira ke kaweraritankéhe. Kaweraritahnara méhpehpeq kierueue táhutahuq nagehe.

¹⁰Aebó kégá aebóoneheéra sewe. Subiq suaneheéra sewe. Moke íre kaweraruaneheéra sewe. Ínéwé ite oga mía míaiageheéna tumíarauge. Oga mía mía sansánká itene irupipeq obenkítiankeheéna tumíarauge.

¹¹Íné sipisípiqmaríné kaweq Wahnáh múge. Kaweq wahnáhnká sipisípiqmarí séhréh aritankehéna pukorahire. ¹²Mó anínká íre sene wahnahnurá peh arambehri aní púana sipisípiqmarítáq íre kaweq wahnáhnarítéhre. Wega wahnahnirana úrinsi iá sirana tagéna we péhnehoéna áhre pehbeheráh pokire. Íre wene sipisípiqmarí púana suena pokire. Pokirana úrinsi iánká sipisípiqmarí subipáhqnahpahrirara kobeq séberowe. ¹³We peh arambehri aní míéh púana sipisípiqmarínsábé anetaníbo íwíáhéna suena pokire úwe.

¹⁴⁻¹⁵Sísaga mó mahraréna, Ínéga Nánibo tagaríógana wega íné tagaríéhre. Itega tagarioyanserah néne sipisípiqmarí tagaríógara sega íné tagaríáhwe. Íné sipisípiqmaríné kaweq Wahnáh múge. Sipisípiqmarí oga mía míaiageheéna pukinie. ¹⁶Íre peh morá mahtaqté sípísípíq wahnahnatíóge. Mó sípísípíqkákák wahnahninauge. Sega néne ehweh iragéhe. Mi tanáhráq sipisípiqmarí moke peh morá sípísípíq nansó tahnsa míagehe. Ínébataq sene Wahnah míanauge.

¹⁷Íné mó oga úkinieéna pukinie. Minayabe Nániboga ínénsabe arutaboairaintéhre. ¹⁸Íre mó kegá iwíáhue nubi q suagéhe. Peh ínénéga iwíáhue pukinie. Íné iwíáhu tanáhráq pukéna mó oga úkinauge. Minayabe Nániboga, miraúno aintáráire úwe.

¹⁹Sísane ehwehnsabé mó Asiu kegá mó iwíáhuwara mó Asiu kegá mó iwíáhuwe. ²⁰Íregáritaq mío kega iraréra, Owainawanka wene arupipeq míéhnsábé we uwoyansa aní úkire. Wene ehweh aneqsabé irahu uwe. ²¹Uwara mó kegá iraréra, Owainawanka wene arupipeq míéh ánínká mahna tahnsa éhwéh íre íwáhnororahi mino. Owainawanka aura pira aní íre kaweratahráhi mino uwe.

Mó kegá ite Manikáne ayahpíte íre meirahráhowe i ehwéhne.

²²Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéq onsa sie iahreraq ko táhútáhúq tánáhráq Sísá Sarúsarama suwahpeq míowe. Mi tanáhráq ehbiehbeq tanáhráre. ²³Sísaga Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéqté wíráipéq noguwe. Mi mapéq Sórómóni, anotah wahnáh ánínká pearowe. Sísaga mitaq noguwara ²⁴Asiu kegá weba sáhatawéra

wensabé, Págege ehwéh iuwahriehre. Árahtaq pahsuaníbo? Ite meirena kaweraitankeheéna Manikánka omaq ato animé arewe webó? Pahsuqme teio uwe.

²⁵Uwana Sísaga sensabé, Teiátáugaqme ite íre aiq pútare aintáhwe. Nánibo awahbeh arámbéhríunka néne sánsá tei teinire. ²⁶Ite íre néne sipisípiqmarí míáh púaq ínénsabe íre aiq pútare aintáhwe.

²⁷Néne sipisípiqmarínká néne ehweh irera séniráhwe. Séniráhwana se tagarawéna oganúq sítóge. ²⁸Oganúq sítógara se ahriahri íre taqnobagia niuráq matió púara mó kegá se néne niyahpíte íre merirahráhowe. ²⁹Nániboga ínéba sewíáhhro arítéhrara ínéba sewíáhhwe. Nániboga moke kiotaqme aní míéh púana wega auráq matíéh púara mó kegá se wene ayahpíte íre merirahráhowe. ³⁰Nániboreq ínereq monseráh ánité úye úwe.

Sísaga Asiu ke teriu ehwehne.

³¹Asiu kegá Sísá subiq suaneheéra ebahmarí mónkakáq sirówe.

³²Sísaga sensabé, Nániboga kaweq arámbéhríuno tenínsabé, Wehuke kawerinieéna kaweq arámbéhríugaq tagahwe. Ah arámbéhríunsabé ebahnsatate nubonehe ewo úwe.

³³Úwara Asiu kegá wensabé, Are kaweq arámbéhríonayabé íre subiq suanéhe. Arega Manikánsabe éhruruónayabé subiq suanéhe. Are peh wehukení méwé Maniká múge ényabé suboneheqmúne uwe.

³⁴Uwana wega sensabé, Manikáne ehwehnka mahraréna,

Ínéga itensabé, Ite manikámari móe atoge ire. *(Buk Song 82.6)*

³⁵Wene ehweh író keyabé, manikámari móe aritowe. Ite tagarionawe Manikáne ehweh ahriahri aiq pútaq ehwéhne. ³⁶Manikánka omaq intena mah marákó márakóipéq eqmaq núwátáire. Íné Manikáne ahninkáwá úge irarunsabé aneqsabé abiahnsa ainteq Manikánsabe éhruru atahne irareo?

³⁷Íné Nánibone arambehri íre mirautaq tahirímé néne ehwehnsabé anetaníbo íwíáhonsabé aiq kaweri irino. ³⁸Ínénsabe íre aiq pútare aintáhwe. Kaweq arámbéhríu puaq mi arámbéhríyábé aiq pútare atáhhro. Nániboga ínéba mía míairana ínéga Nániboba mía míauge. Minayabe itega kawerue iragéhboq néne arambehriyabé aiq pútare aintáhhro úwe.

³⁹Sega we mó táhtoraneheéra uwana Sísaga se suena pokúwe.

⁴⁰Sísaga Sorana aroipéq seberaebéq Sóniga wání meriurabeq mó pokue kowíowe. ⁴¹Kowíowara áhnte kegá weba séra seye náhenéra, Sóniga ótaq sansá íre miraire. Minayabe anetaníbo. Mah anínsabé Sóniga moke irarurai ehwéh aiq pútaq ehwéhne uwe. ⁴²Mitaq áhnte kegá Sísansabé aiq pútare atówe.

Árásárúsi pukú ehwehne.

11 ¹Wehukení wenáwíq Árásárúsi awahreúwe. Wene anahnowáraré sensíwíq Máhriareq Máhtarere. Se Pétáni suwahpeqte se

ayobioqnáhnahne. ²Mó tanáhráq Máhriawe Sísane aigárátáq wéri abaq marena wene ayahrataté abaearowe. Weniyoq Árásárúsi awahreúwe. ³Árásárúsi awahreú púara wenanahnorarégá mó aní Sísaba eqmaróye. Eqmaróya anínká Sísansabé, Arega arutaboiratana anímé anotah awáhréire teawuwe. ⁴Sísaga mi ehwéh irena mahraréna, Íre puké awáhré wíre. Mókake Manikánseq íné wenahninseqsabé iwíáh iwíáh aitageheéna amahnága we awahreire úwe.

⁵Sísaga se ayobioqnáhnahnsabé arutaboiritena ⁶Árásárúsi awahreire ú irena téhtaréráq mitaq míowe. ⁷Téhtaréráq ména ite we kérahwána keyábé, Súría marákórápéq mó pokonehe úwe. ⁸Úwaq itega wensabé, Íwáhnoraníno, menah Asiu kegá ebahnsatate are subonehe íwíáhurowe. Arega mitaq mó pokinibo ewane.

⁹Ewanana Sísaga itensabé, Pópoqnah kiembogi tanáhráqmé, wéhékáh tanáhráqmé, tunsorerí tánáhráqmé, mina moke téhreh tanáhráre. Mi tanáhráq nogó ké íre inahnsabówe. Téhreh puara ah nogómé íre inahnsabówe. ¹⁰Inokáhpeq tanáhráqmé sunkíkíri puara ah nogómé inahnsabówe úwe.

¹¹Sísaga itensabé mó mahraréna, Itene iyahnabo aní Árásárúsi aiq sugéhre. Sugéh púana koiri auwaníe úwaq ¹²itega wensabé, Itene Wahnahno, amahnága we sugéhnsabé mókake kaweraginae ewane.

¹³Sísaga wewene arupipeq tagariomé Árásárúsi aiq pukire íwíáhúwe. Íwíáhéna Árásárúsi sugéhre teiuwe. Ite we kérahwána kegá mi ehwéh ireq Árásárúsi peh sugéhre íwíáhowane. ¹⁴Sísaga itensabé pahsuqme teiena, Árásárúsiwe aiq pukire. ¹⁵Itega aiq pútare aintageheéna íné íre miónsábé pukime aiq kawerire. Puki aní koraganehboq máhoro úwe.

¹⁶Tómáhsi wene wéhuwehu áwíqmé Tírímásie. Wega itensabé, Sísaga subiq súéhataq ite moq subiq suagéhboq kéranéhe úwe.

Sísaga, Oganúq sitahráhu aní múge ú ehwehne.

¹⁷Sísaga Pétáni suwahpeq áhníbórá súwana mó anínká weba séna wensabé, Árásárúsi maisatówana itaréitaréráq kéhre úwe. ¹⁸Pétáni suwahpeq Sarúsarama suwahpeq wahto kowara ¹⁹áhnte Asiu kegá Máhtareq Máhriareqne siyoqkawa aiq pukire u irera se ónanahne siru ukiq sitaneheéra Pétáni suwahpeq seba suwe.

²⁰Máhriawe nahtapeq míowana Máhtaga Sísaga áhníbórá sire u irena Máhria auwena Sísaga koweranieéna ahtapeq pokúwe. ²¹Pokéna Sísaga séna wensabé, Néne Wahnahno, are mahtaq míaronaraq tahirímé iteriyoq íre pukurai irino. ²²Íné iwíáhume amahnágaákák arega Manikánsabe miraúno inaraqmé mirainkehe úwe.

²³Úwana Sísaga Máhtansabé, Iteriyoq mó kieiriginkehe úwana ²⁴Máhtaga wensabé, Íné iwíáhume anehe tanáhráq we mó kie iriginkehe úwana ²⁵Sísaga wensabé, Íné pusa ké irigoro aritahráhu aní múge. Íné

oganúq sitahráhu aní múge. Ínénsabe aiq pútare aintáh kégá pukéra mó oga úkuwe mía míaiagehe. ²⁶Ínénsabe aiq pútare aintáh kégá oga méra íre airaiq pukigehe. Minayabe aiq pútare aintahno úwe.

²⁷Úwana Máhtaga Sísansabé kowe atena, Are Manikáne ahninkáwá wóne. Arewe ite meirena kaweraitankeheéna Manikánka omaq ato aní móne. Minayabe aiq pútare atóge úwe.

Sísaga Árásárúsinsabé arutaboiréna ibisó ehwéhne.

²⁸Aiq pútare atóge éna Máhtaga pokue Máhríaba kéné epéráhpéréna, Íwáhnori aní séna arensabé áhrabire úwe. ²⁹Arensabé áhrabire ú irena Máhríaga apubúue kie irigue Sísaba pokúwe. ³⁰Sísaga se ónanahne nahtapeq íre séna Máhtaga kowerorabeq míowe. ³¹Asiu kegá Máhríane aru ukiq ataneheéra wene nahtapeq míowe. Míówana Máhríaga apubúue kieirigue pokúwara tagéra kérowe. Árásárúsi maisarórabeq ibisanieéna pokire íwíáhéra kérowe.

³²Máhríaga Sísá mórabeq séna we tagéna wene aigárátáq arehunseraráq sewéna wensabé, Are mahtaq míaronaraq tahirímé iteriyóq íre pukurai irino úwe.

³³Máhríareq we kéro Asiu kereqka ibisowana Sísaga tagéna sensabé anotah arútábóiraritena wene arupipeq págegeúwe. ³⁴Sísaga sensabé, Eheq maisatoo úwara sega wensabé, Itene Wahnahno, seragáhno uwe. ³⁵Uwana Sísaga ibisówe. ³⁶Wega ibisónsabe Asiu kegá iraréra, Tagahro. Pukurai anínsabé anotah arútábóiratéhre uwe. ³⁷Táhmáro míó kega mahraréra, Aura pira aní kaweratárái puana Árásárúsi pukinauraitaq wega aneqsabé íre segaweratáráiro uwe.

Sísaga Árásárúsi oganúq ato ehwehne.

³⁸Sísane arupipeq anotahtaq umeh aguwana maisarórabeq pokéna Árásárúsi maisia máíqtáq ebah kowana tagéna ³⁹sensabé, Ebah meruáhro úwe. Úwana Máhta pukú aníné anahnowágá wensabé, Itene Wahnahno, itaréitaré wéhékáh kéh púana amahnága anotah karésá kúnkúninawire úwe.

⁴⁰Úwana Sísaga wensabé, Arega aiq pútare ainte Maniká míéhrabeqte ótáq sánsá tagankehe teawú mino úwe. ⁴¹Úwara sega ebah merúówana Sísaga íópeq tagéna Manikánsabe, Nániboo, néne ehweh irahnayabé kaweróne atóge. ⁴²Íné írátíómé néne ehweh ahriahri aiq irahne. Arega eqmaq núwátónayabé moke mahtaq iriwe míáh kégá aiq pútare atageheéna mah ehwéh teawúge úwe.

⁴³Teawúge éna Sísaga anotahtaq áhrabéna, Árásárúsió, máhpeq tueyokúno úwe. ⁴⁴Úwana pukú anínká tueyokúwe. Maisarówana wene aigará ayahnkara úbíqmáro ambántánkákáq tueyokúwe. Moke wene auranabiahnkakaq ambantataté úbíqme maisarówana minawarinkákáq tueyokúwe. Sísaga sensabé, Ambantamarí pugeq áuwáhro úwe.

Wahnah kegá Sísá subiq suaneheéra moraénu ehwéhne.
(*Mátíyu 26.1-5; Máhka 14.1-2; Áruká 22.1-2*)

⁴⁵Áhnte Asiu kegá Máhriareq siru ukiqsitaneheéra oganúq atonsabe tagéra Sísansabé aiq pútare atówe. ⁴⁶Peh táhmaro tago kegá Péhrasi kebak pokue Sísaga miraúnsabe terúwe.

⁴⁷Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéreq Péhrasi kereqka mó kaunsírí ké síáhrabéra momiwíue sío síoéra, Aneronehknono? Mi anínká áhnte otáq sánsá mira aruqarurire. ⁴⁸Itega pehragahnaq wega mó mina inserahninawire. Minayabe ómiga wensabé aiq pútare atagéhe. Mirairataq Aroma kegá séra itega Manikánsabe iwíáh íwíáh atona nah sokoruera itereq iteruwahraheq íre kaweraitagéhe.

⁴⁹Mi tanáhráq Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnah wenáwíq Káiyápásaga sensabé, Ite íre íráh ké wóe. ⁵⁰Iteruwahraheq ómi pukiyehboq peh morá ánínká iteruwahraheq kaweraitanieéna pukinkehe. Mina aiq kawerire. Árahinsabé íre iraho úwe.

⁵¹Káiyápásaga wewega íre iwíáhuwe irarúwe. Mi tanáhráq we Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnah mío púana Manikáne Awanka wene arupipeq iwíáh atowana mi ehwéh irarúwe. ⁵²Íre peh morá Asiu ke kaweriritanieéna pukinkehe. Moke Manikáne animárí peh mahnana míáhnsabé morábí míageheéna pukinkehe. ⁵³Mi tanáhráqté sío síoéra, Sísawe árahue subiq suanehknono iwíáhuwe.

⁵⁴Minayabe Sísaga Asiu ke míorabeq íre ábóraq noguwe. Wegá mitaq suena Épáráíma suwahpeq anotah uwórápéq wahto kowana mitaq pokúwe. Wereq ite we kérahwána kereqka mitaq kowíahwane.

⁵⁵Ite Asiu kené sótaikú iahrraq ko tánáhráq wahtotarútaq áhnte Asiu kegá Sarúsarama suwahpeq mósoswaneheéra pokuwe. ⁵⁶Sega Sísansabé anebahréra Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéq míótaq seyensabé, Aneq iwíáho? Mah tahutáhúrúnarabeq Sísá íre sinawire iwíáho uwe. ⁵⁷Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéreq Péhrasi kereqka ómiyabé, Sísá karábúsi aranéhboq tagehrataq sereíéro uwe.

Máhríaga Sísane aigárátáq wérí abaq ato ehwehne.
(*Mátíyu 26.6-13; Máhka 14.3-9*)

12 ¹Ite Asiu kené sótaikú iahrraq ko tánáhráq áhnbóránútaq abapete morá wéhékáh kotaq Sísaga Pétáni suwahpeq Árásárúsi, iriato ani nawahpeq kúwe. ²Sega penahnarabeqsabé táhútáhúq áwúwe. Máhtaga tíwe náriuware Árásárúsireq mó kereq Sísarerue moráráq táhutahuruwe. ³Máhríaga kaweq werí áhnte moné tahnsa wérí Sísane aigárátáq antiarena wene íre wahto ayáhrátaté sobarúq auwowe. Mi werí kaweq kunkúni werí púana nahupeq moke kaweq kungúnúwe.

⁴Sísa kéro aní, wene naruo koweriranaú aní wenáwíq Súrásae. We mó awíq Ísíkáríótie. ⁵Wega Sísansabé, Mi werí áhnte moné tahnsa wérie. Aneqsabé mi werí 300 móne paiqmarena mi moné tabonah ke íre náriro úwe. ⁶Mi ehwéhme Súrásaga tabonah keyabé íre arutaboíriritasa pehipi irarúwe. We aebó aní púana irarúwe. Itene morábí móné únáhtáq wahnahnéna mi moné aebó mewe paiqna paiqnaúwe.

⁷Sísaga sensabé, Mi iní pehragatáhro. Íné maisaréhrrataqsábé mi werí abaq intéhre. ⁸Tabonah kewe ahriahri iteba mía míowe. Ínéwé ahriahri iteba íre mía míainie úwe.

Árásárúsi subiq suanehe u ehwéhne.

⁹Áhnte Asiu kegá Pétáni suwahpeq Sísa míéhre u irera mitaq suwe. Íre peh morá Sísa tagéyabe suwe. Árásárúsi Sísaga oganúq ato aninseq taganeheéra suwe. ¹⁰Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kegá Árásárúsi moq subiq suanehe éra sío síouwe. ¹¹Árásárúsi oganúq atonsabe tagéra áhnte Asiu kegá Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh ké suera Sísansabé aiq pútare ató púara Árásárúsi moq subiq suanehe íwíáhuwe.

Sísaga Sarúsarama suwahpeq kú ehwehne.

(Mátíyu 21.1-11; Máhka 11.1-11; Áruká 19.28-40)

¹²Ahbiah tahnsá táhutahururabeqsabé su ke áhnte kegá Sísa Sarúsarama suwahpeq sinawire u irera ¹³ahtapeq koáwénunuwe. Áwénunéra awanká ayahnawe mewera anotahtaq mahraréra, Manikánsabe iwíáh íwíáh atone. Maniká áwírue si anínsabé iwíáh íwíáh atone. Ísara kené Wahnahnsabé iwíáh íwíáh atone uwe.

¹⁴Manikáne ehwehnka irarinserah Sísaga tónki meqme mi kane abobiahtaq kierútu agúwe. ¹⁵Mi ehwéhmká mahraréna,

Sáióna^e suwahpeqte kéó, íre áhreeq tagaríáhro. Itene Wahnahnka iteba sirana tónki áráhka áhkokóuwena sire ire. (Sekaraia 9.9)

¹⁶Minayabe mi tanáhráq ite we kérahwána kegá íre iahtebahwane. Sísa oganúkéna Maniká míorabeq pokútaq ite mi ehwéh iahrreraq matawéq iwíáhéq, Mi ehwéhmká irarinserah aiq mirauowe ewane.

¹⁷Menah tahnsa Sísaga Árásárúsi maisaróabeqte áhrabue oganúq atowara tago kegá mitaq teri mahtaq terinuwe. ¹⁸Tago kegá mi otáq sánsá mitaq teri mahtaq terinu puara áhnte kegá irera ahtapeq Sísa koáwénunuwe.

¹⁹Péhrasi kegá abiahsanéra seye náhenéra, Aiq tagaho? Ite iuwahbeh arámbéhrí íre miraorahúne. Ómi mah kehinánká we kéréhwe uwe.

^e 12.15 Sáiónawe Sarúsarama suwahpeqsabé mó awíre.

Oga mérapeq awaq meyabe ehwéhne.

²⁰Kárikí ehwéhnikákák kéreq Manikánsabe iwíáh íwíáh ataneheéra táhutahururabeq kowiówe. ²¹Sega Pírípi, we Pétásáira suwahpeq Kehrari marákórápéqté ánípá séra wensabé, Ite Sísá taganeheéq síne uwana ²²Pírípiga Ehntaru koreawuwe. Mi anitégá Sísá teawúyana ²³Sísaga sensabé, Íné wehukení úku anímé anotah aní úké tanáhráq awehraq tanáhráre. ²⁴Kawerue írátíáhta. Ayu pehipi kahnaraq íre iyanae. Mí ayú marakóipeq megue mugurúqme kirahnaraq áhnte mó será iyanae. ²⁵Seyene iwíáhyabe sirutaboíro kewé oga mérapeq íre awaq míáhwe. Mah marákóipéq mé tanahráq seyene iwíáhyabe suwahrieh kewé oga mérapeq awaq míáhwe. ²⁶Néne arambehri miraéyabe inaraqmé séníráhro. Íné míáhnarabeq néne arambehrira kereq mía míaoehe. Néne arambehrira keyábé Nániboga kawerowe aritankéhe úwe.

Sísá pukínayabé ehwéhne.

²⁷Sísaga mó mahraréna, Nirupipeq anotah uméhínsábé Nánibonsabé aneq ehwéh teawíninkono? Nániboo, mi tanáhráq sineho teawíninkono? Írakaumo. Wehukene ahbabáqsabe pukinieéna tumíarauge. ²⁸Nániboo, áhnte kegá arenáwíq pankeráhro arito úwe. Úwana íópeqté éhwéhniká mahraréna, Néníwíq aiq pankeráhro arítóge. Mónkakák mirainauge úwe. ²⁹Soruparíó kega mi ehwéh írówe. Mó kegá, Puruburuire uwara mó kegá, Íópeqté ánínká ehweh teawíre uwe.

³⁰Uwana Sísaga sensabé, Íre ínensabe peh itega irageheéna mi ehwéh irarire.

³¹Ahbabáq kehiná kéhínánsábé ehweh arite tanáhráq amahnága awehrarire.

Ahbabáq kehiná kéhínáné wahnah kaqsue tanahráq amahnága awehrarire.

³²Sega íné marakóipeqté pankeréhataq ómi ínéba sabirinie úwe. ³³We pukína sansá sokigi ariena we pankeréhansabé irarúwe.

³⁴Soruparíó kega Sísansabé, Ite írátionawe Manikáne ehwehnka mahraréna, Ite meirena kaweraitankeheéna Manikánka omaq ato aní ahriahri mía míainkehe ire. Minayabe sega wehukení úki aní awankátaq táhparera pankerageheéname arahinsabé irareno? Wehukení úki anímé insebo uwe. ³⁵Uwana Sísaga sensabé, Íné téhrehnka inserahnu aní iteba wahto tanáhráq míanie. Sunkíkírirabeq míáh kegá ah íre tagahrahéna aiq nogunapómo íwíáhowe. Minayabe amahnága íné téhrehnka inserahnu anípá míáhro. Sunkíkírirabeq míehboq ínéba míáhro.

³⁶Iteba míótáq téhrehnka inserahninkehboq íné téhrehnka inserahnu anínsábé aiq pútare aintáhro úwe. Sísaga mah ehwéh iraréna mitaq suena kopéragúwe.

(Buk Song 89.4, 36, Aisaia 9.7, Daniel 2.44, 7.14)

Sísansabé íre aiq pútare atónsabe éhwéhne.

³⁷Sísaga áhnte otáq sánsámárinúwara tago kegá wensabé íre aiq pútare atera peh anetaníbo uwe. ³⁸Minayabe Manikáne ehweh irarú ani Áísáíaga irarú ehwehmé aiq pútaragúwe. Wega mahraréna,

Itene Wahnahno, itega teriuna ehwéhmé sega íre aiq pútare aítáh mino. Itene Wahnahne ótaq sansámárimé tagéq anetaníbo íwíáho mino úwe. *(Aisaia 53.1)*

³⁹Minayabe sega íre aiq pútare atahráhowe ire. Áísáíaga mó mahraréna,

⁴⁰Manikánka siura mótúritena sirupipeq págege arítéhre. Minayabe sene siura íre ebioráhowe. Peh mótúrawéra sirupipeq íre ahtebowe. Segá ínéba íre sewe. Minayabe sene ahababáq íre kawerarítóge úwe. *(Aisaia 6.10)*

⁴¹Áísáíaga Sísansabé iwíáhéna anotah aní míéhre éna ahtebéna mi ehwéh irarúwe.

⁴²Áísáíaga irarúnserah áhnte Asiu kegá Sísansabé íre aiq pútare atówara mó áhnte Asiu kereq sene wahnahmarínseqka Sísansabé aiq pútare atera Péhrasi keyábé áhreu puara mó ke íre teríúwe. Momiwíu nahtápéq Péhrasi kegá kaquíúwéhoéra mó ke íre teríúwe. ⁴³Manikánka kawerowe aritonsabe peh ákáhtaq sirútábóiréra wehukega kawerowe aritónsabe anotah sirútábóirúnsabe mó ke íre teríúwe.

Sísaga wehuke ehweh arite ehwehne.

⁴⁴Sísaga anotahtaq mahraréna, Ínénsabe aiq pútare aintáh ké íre ínébataq ínénsabe aiq pútare aintáhwe. Íné eqmaq núwéh ánínsábéákáq aiq pútare atáhwe. ⁴⁵Íné tagah kewé íné eqmaq núwéh ánínkákáq tagahwe. ⁴⁶Mah kehiná kéhíná míáhrabeq téhrehnka inserahnuge. Ínénsabe aiq pútare aintáh kegá sunkíkírirabeq íre mía míaigeheéna tumíaraugé. ⁴⁷Néne ehweh siahrega irera anetaníbo íwíáho keyábé íre ehweh aritoge. Mah kehiná kéhínánsabé ehweh aritanieéna íre tumíaraugé. Peh sene ahababáqsabe kaweraritanieéna tumíaraugé. ⁴⁸Ínénsabe suwahrieh kewé néne ehweh íre íráh kéwé néne ehwehnka anehe tanahráq ehweh aritankéhe. ⁴⁹Íre ínénéne iwíáh ehweh irare irareuge. Nánibo íné eqmaq núwéh ánínká iwíáh aintena mahrarúno éna niahrraq intéh éhwéh tei teinuge. ⁵⁰Íné írátíómé wene ehweh sehgironka oganúq sitankéhe. Minayabe Nániboga terio i ehwéh tei teinuge úwe.

Sísaga we kéro kene sigará pabeq pabeq arito ehwehne.

13 ¹Ite Asiu kené sótaikú iahreraq ko tánáhráq ahbiah tahnsá Sísaga iwíáhéna, Amahnága íné mah marákó suena Nániboba poké tanáhráq awehrraire úwe. Sísaga mah marákó marákóipéqté we tagariáh keyábé ahriahri arutaboiraitena pukinaú tanahráqkákáq anotahtaq arutaboiraitowe.

²Owainawanka Sáimóni, Ísíkáríótine ahninkáwá Súrásane arupipeq Sísane naruo koweriro iwíáh atowe. Iwíáh atowaq ite we kérahwána

kegá penorabeq Sísareq moráráq táhutahurowane. ³Sísaga iwíáhéna, Íné niyahtebome Nániboga moke náníre éna Maniká míéhrebeqte tuena mébeq tuekinauge éna ⁴táhutahururabeqte irigéna wene káhq ambántá akairuena táhúri úbíqmiowe. ⁵Táhúri úbíqmena wání antehyapípeq ahkiwena peh nahupeqte árámbehrí ání tahnsanéna ite we kérahwána kené igárátáq pabeq paberaitena úbíqmatio tahuríráté sobarúq iuwowe.

⁶Sobarúq iuwena Pítaba súwana Pítaga wensabé, Néne Wahnahno, nigará pabeq paberaintaníbo úwe. ⁷Úwana Sísaga wensabé, Amahnága miraunsabé are íre tagariahne. Mókake tagariankehe úwe.

⁸Úwana Pítaga wensabé, Amahnágaákáq mókakeakáq arega nigará pabeq paberaintanie éna we ahqáho ataníe úwana Sísaga wensabé, Ínéga íre pabeq paberatáhnaraqme arega íné íre sénirahráhóne úwe. ⁹Úwana Pítaga wensabé, Néne Wahnahno, minayabe íre peh morá nigará pabeq paberainto. Moke niyahnkakaq niyahqnonkakaq pabeq paberainto úwe.

¹⁰Úwana Sísaga wensabé, Sinonka pabeq pabero ke peh morá náfíbagi sigará pabeq paberowe. Sinonka íre náfíbagi puara mó íre pabeq paberigehe. Ite íre náfíbagiraq míáhwana we peh morá ání náfíbagire úwe. ¹¹Sísaga wene naruo koweriranaú aní tagario púana mahraréna, Ite íre náfíbagiraq míáhwana we peh morá ání náfíbagire úwe.

Séhréh atéhoro ú ehwehne.

¹²Sísaga sigará pabeq paberarito parabagúwana wene káhq ambántá abaqme tútuue ména sensabé, Ínéga miraitónsábé iahtebaho? ¹³Itega ínénsabe, Íwáhnoraníne aintáhwe. Itega moq itene Wahnahne aintáhwe. Itega irare intáhwana aiq míóge. ¹⁴Íné itene Wahnah, ite íwáhnoru anínká itene igará pabeq paberaitónsábé itega wene wene aigará pabeq paberatéhoro. ¹⁵Ínéga sokigi aiú serahnoro.

¹⁶Kawerue írátíáthro. Arambehri anínká wene wahnah íre kiotaikire. Poki anínká we eqmaq áuwéh ánimé íre kiotaikire. ¹⁷Minayabe ite tagaríáh púaq irupipeq eyoyóinkehboq we séhréh atéhoro.

¹⁸Íre ite ómiyabé mi ehwéh iraruge. Ínéga omaq itaráu anímáří tagaríóge. Manikáne ehwehnka mahraréna,

Moráráq táhutahururauya anínká néne naruo aní úkire ire.

(Buk Song 41.9)

Mi sehirá aiq pútaraginawire. ¹⁹Mirainie insabé teiúge. Mótaq mirainkehe. Mi tanáhráq sehiranka ínénsabe irarime aiq pútare atagehéna amahnága teiúge. ²⁰Kawerue írátíáthro. Mó kegá ínéga eqmaq sutau ke mehweh arítáhtáq ínénkakaq mehweh aintáhwe. Íné mehweh aintáh kégá íné eqmaq núwéh anínkákáq mehweh atáhwe úwe.

Sísane naruo koweriranaú ani éhwehne.

(Mátíyu 26.20-25; Máhka 14.17-21; Áruká 22.21-23)

²¹Sísaga mi ehwéh iraréna wene arupipeq págegeúnsabe mahraréna, Teiníboq írátíáhro. Ite míáhabeqte ánínká néne naruo kowerirankéhe úwe. ²²Kowerirankéhe únsabe ite we kérahwána kegá wenku ebiqsúéheéq irupipeq iwíáhéq insensabebómo ewane. ²³Íné Sísaga arutaboiraítéh ánímé wereq ínereq moráráq tútuue míahwaye.

²⁴Pítaga ínensabe aonáh sabiq suena, Wega irari aní insensabebo kaseninanao úwana ²⁵ínéga Sísane anepeq mósaqmaqme ména, Néne Wahnahno, we inseboue kasenowae. ²⁶Kasenowana Sísaga ínensabe, Ínéga táhutahuq pámbáhue náwéna aní we wire éna táhutahuq pámbáhue Súrásawe, Sáímóni Ísíkáríótine ahninkáwá náwuwe.

²⁷Súrásaga mi tahutáhúq meyoqtaq owainawanka wene arupipeq ahbabáq iwíáh atowe. Sísaga Súrásansabé, Arega mirainie inaraq amahnága komiraúno úwe. ²⁸Úwaq ómi ite táhuthurowanarabeqte kegá mi ehwéh ireq iwíáhéq, Árahinsabé irariro ewane.

²⁹Súrásaga itene morábí matiahwana moné únáhtáq wahnahnú púaq táhmaro ite iwíáhéq mó tahutáhúq kobaiqmaro íwíáhénabopoq eqmaréhre. Tabonah ke nário íwíáhénabopoq eqmaréhre íwíáhowane. ³⁰Súrásaga mi tahutáhúq mewena máhpeq tueyokúwe. Máhpeq tueyokúmé inokáhpere.

Wensabé wensabé irutaboiratéhoru ú ehwehne.

³¹Súrásaga máhpeq tueyokúwana Sísaga mahraréna, Amahnága íné wehukení úku aní néníwíq pankeragéhe. Ínensabe iwíáhéra Maniká áwíq pankeragéhe. ³²Maniká áwíq pankeráhwana wega néníwíq pankerankéhe. Wega amahnága pankerankéhe.

³³Néne animáríno, Pehgáriq tanáhráq iteba míanie. Pokonaraq itega íné ninebahrigehe. Ínéga Asiu ke teriátáunserah teiníe. Ínéga pokonarabeq itega amahnága íre kioráhowe. ³⁴Néne o sansa miraigehboq teiníe. Itega wensabé wensabé irutaboiratéhoru. Ínéga itensabé nirutaboiraunserah itega wensabé wensabé irutaboiratéhoru. ³⁵Itega wensabé wensabé irutaboiratéh irataqmé ómi kegá íné séniráh ké wóe aitagéhe úwe.

Sísaga Pítansabé, Íné nuwaniewóne ú ehwehne.

(Mátíyu 26.31-35; Máhka 14.27-31; Áruká 22.31-34)

³⁶Sáímóni Pítaga Sísansabé, Néne Wahnahno, eheq kinibo úwana Sísaga wensabé, Íné pokinieurbéq amahnága íre sénirankéhe. Mókake sénirankéhe úwe. ³⁷Úwana Pítaga wensabé, Néne Wahnahno, amahnága aneqsabé íre kéranínkono? Sega nubi q suaneherabomo. Anetaníbo. Are éhnehinauge úwe.

³⁸Úwana Sísaga wensabé, Arega níéhnehinkehboq ínereq pukoyehe iwíáhono? Teawiníboq írátíahno. Kokórega ehwehnina ínaraq arega íné íre tagaríoge apahtárórąq irariniewóne úwe.

Sísaga, Íné Maniká míéhrabeqte áhne ú éhwehne.

14 ¹Sísaga mó mahraréna, Itene irupipeq iwíáh kikiriyeho. Manikánsabe aiq pútare ateq ínénsabeákąq aiq pútare aintáhiro. ²Nánibone nahtapeq áhnte paqnáh kéhre. Íre kéhtąq tahirímé métąq teiú irino. Itene máhriq kigawerinieéna pokinauge. ³Kawerarena kiwekue tumeiranauge. Íné míórabeq mía míaiageheéna tumeiranauge. ⁴Íné pokinieurabeqte áh tagaríáhwe úwe.

⁵Úwana Tómáhsiga wensabé, Itene Wahnahno, are pokinie énarabeqme íre tagarione. Mi ah árahue tagarianehnkono úwe.

⁶Úwana Sísaga wensabé, Íné Maniká míéhrabeqte áhne. Íné aiq pútaq ehwéh áwahe aní múge. Íné oganúq itahráhu aní múge. Nánibo míéhrabeqte áh múge. Íre mó ahnkákąq ínébataq ah múge. ⁷Itega íné tagaríáhmé Nánibonkakąq tagaríáhwe. Amahnágaákąq mókakeakąq Nánibonsabé itene irupipeq iwíáhue tagarawéq itene iuranka tagahwe úwe.

Sísaga íné tagah kegá Nánibo moq tagahwe ú ehwehne.

⁸Úwana Pírípiga Sísansabé, Itene Wahnahno, Iteribo taganehboq sokigi aio. Sokigi aínaraq aiq awehraq kanae úwe.

⁹Úwana Sísaga wensabé, Pírípigo, ínéga itereq íre wahto tanáhrąq míarauge. Árahinsabé íné íre tagariahno? Íné tagah kegá Nánibo moq tagahwe. Iteribo taganehboq sokigi aio énaue árahinsabé irareno?

¹⁰Ínéga Nániboba mía míaugana wega ínéba mía míaire. Minayabe íre aiq pútare aintahno? Íné teiú éhwéh íre ínénéga iwíáhugana Nániboga ínéba mía míaeána wewega arambehrire. ¹¹Ínéga Nániboba mía míaugana wega ínéba mía míaire teienaq mi ehwéhnsábé aiq pútare aintáhiro. Mi ehwéhnsábé itega íre aiq pútare atéhrame ínéga sokigiona arámbéhríyábé aiq pútare aintáhiro.

¹²Kawerue írátíáhro. Ínénsabe aiq pútare aintáh kegá ínéga miraona arámbéhrí miraigehe. Nániboba pokinau puana sene arambehriga néne arambehri kiotaigme kanae. ¹³Néníwírue tenírataq mirainie. Íné wenahninká mirau arámbéhrí Nánibo áwíq pankerageheéna mirainie. ¹⁴Néníwírue teníra ehwéhmé moke mirainie úwe.

Sísaga Manikáne Awa eqmarinie ú ehwehne.

¹⁵Sísaga mó mahraréna, Itega ínénsabe iuwahbáhnaraqmé néne sánsá sehigéhe. ¹⁶Nánibo teawenana wega mó séhréhína aní iteba mía míainkeheéna eqmarankéhe. ¹⁷Aiq pútari aní Manikáne Awa iteba mía

míainkeheéna eqmarankéhe. Ahabábq kehinánká Manikáne Awa íre tagéra sirupipeq íre tagariáh púara wereq íre mía míaorahowe. Itega we tagariáhwana iteba mía míaéna irupipeq mía míainkehe.

¹⁸Ite íre airaiq iuwaníe. Ite íre ehneranimárí tahnsa míageheéna mókake iteba kiwekinauge. ¹⁹Mótaq ahabábq kehinánká íné mó íre tagagehe. Itega íné tagagehe. Íné oga mía máu puaq ite moq oga mía míagehe.

²⁰Mi tanáhráq sínaraqmé ínéga Nániboba mía míaonaq tagariagehe. Itega ínéba mía míairana ínéga iteba mía míaonaq tagariagehe. ²¹Néne ehweh irena kawerue sehgi ánimé ínénsabe awahbehre. Ínénsabe awahbeh anímé Nániboga wensabé arutaboiratankéhe. Ínéga wensabé nirutaboiratena néne sánsá sokigi awinauge úwe.

²²Íre Súrása Ísíkárióti peh mó Suráságá Sísansabé, Itene Wahnahno, árahinsabé ahabábq ke íre sokigi ariasa peh morá ite arene sánsá sokigi aieno úwe. ²³Úwana Sísaga wensabé, Ínénsabe awahbeh anínká néne sánsá mirainkehe. Néne sánsá miraínaraq Nániboga wensabé arutaboiratankéhe. Nániboreq ínéreqka weba séta wereq mía míaoyehetauye.

²⁴Ínénsabe suwahrieh kegá néne ehweh íre sehgiéhe. Ínéga teiú éhwéhmé íre ínébataq néne ehwehne. Minawé Nánibo íné eqmaq núwéh aníné ehwehne.

²⁵Iteba mía míauta q mah ehwéh teiúge. ²⁶Nániboga séhréhi aní Manikáne Awa néníwírue eqmarahnana ite moke íwáhnorinkehe. Ínéga moke teiéna ehwéh Manikáne Awanka ahreraq itankéhe.

²⁷Íné niru ukiqme miónserah ite moq iru ukiqme míáthro aitóge. Ínéga aitónerah ahabábq kehinánká íre miraorahowe. Itene irupipeq iwíáh kikiréq áhreiyeho.

²⁸Iuwena pokéna iteba kiwekinie teiewógaq íráh mino. Itega ínénsabe irutaboiraíntáhmé itene irupipeq eyoyóire. Nániboga íné kiotaqme míéh aní míre. Ínéga weba pokinaunsabé itene irupipeq eyoyóoro. ²⁹Mótaq sína tanáhráqsabé teiúge. Mi tanáhráq sínaraq itega néne ehwehnsabé aiq pútare aintageheéna amahnága teiúge.

³⁰Amahnága ahabábq kehiná kéhínané wahnahnka sínana íre áhntetaq teiníe. Wega íné íre saiqnaríehre. ³¹Nánibonsabé nirutaboirume mah kehiná kéhínánká tagariageheéna wega tení árámbehri mirauge éna ite we kérahwána keyábé, Pokonehboq irigoro úwe.

Sera kawerue íyéhnsabé pabeqme ehwéhne.

15 ¹Sísaga mó mahraréna, Íné náhníaq tahnsanugana Nániboga náhníaq sera sotaq wahnahni aní míehre. ²Néne niyahnawe sera íre íyéhmé Nániboga apirúehre. Sera íyéh níyáhnáwéwé áhnte mó será iyankeheéna apiruqme kaweq kaweraréhra náhnte será íyéhe. ³Mina inserah ínéga teiú éhwéhnká itene irupipeq kaweraitéhe.

⁴Itega ínéba mía míairana ínéga iteba mía míaono. Pehipi kék áyáhnáwéwé sera íre iyahráhire. Mina inserah itega móbeq míéhraqmé íre serankakáq míaneheqomé.

⁵Íné náhniáq tahnsanugaq ite náhniáq ayahnawe tahnsá móe. Itega ínéba mía míairana ínéga iteba mía míainie. Ínéba mía míaira kewé áhnte serankakáq mía míaoneheqomé. Peh itebataq mía míairataq iteriahriáh mó naneq íre miraorahowe. ⁶Antegi áyáhnáwé súéhana ehyataginsERAH ínéba íre mía míaono kewé mina tahnsanowe. Mi ayáhnáwé sorupawe mewena iraipéq móruahnana taginawire.

⁷Itega ínéba mía míaéq ínéga teiú éhwéh íréhraqmé iwíáhue teniéro. Tenirana mirainie. ⁸Ite áhnte será íyéhrara tagah kegá Maniká áwíq pankeráhwe. Áhnte será íyéh púaq ite íné séniráh ké miáhwe. ⁹Nániboga ínénsabe arutaboirinserah ínéwé itensabé nirutaboiruge. Ínéga itensabé nirutaboiru puag ínéba mía míaoro.

¹⁰Ínéga Nánibone sánsá sehgiúsabé wega ínénsabe arutaboiraintéhana weba mía míauge. Weba mía míaunserah itega néne ehweh sehgiúraq ínéga itensabé nirutaboiraitahnaq itega ínéba mía míaigehe. ¹¹Irupipeq eyoyó aitanieéna mah ehwéh teiúge. Peh irupipeq anotah eyóyoinkeheéna mah ehwéh teiúge úwe.

¹²Sísaga mó mahraréna, Néne sánsámé ínéga itensabé nirutaboirunserah itega wensabé wensabé irutaboiratéhoru. ¹³Wene iyahnabo kaweraritanieéna minayabe pukinaína anímé anotah arútábóiri aní míre. Moke mó sirutaboiro kegá mi aní íre kiotaikorahowe. ¹⁴Néne ehweh sehgió kéwé néne iyahnabo woe.

¹⁵Arambehri anímári íre úqitanie. Arambehri aní wene wahnahne náneq íre ahtebeh púana itensabé arambehri anímári íre úqitanie. Nániboga tení éhwéh moke teiú púana néne iyahnabo anímári úqítoge.

¹⁶Itega íné íre omaq intárówana ínéga ite omaq itárauge. Náhniáq ayahnawe áhnte será íyéhnserah ite néne niyahnawe méq áhnte será iwe kagainkeheéna omaq itárauge. Áhnte será kéhnsabé itega néníwírué Nánibonsabé teawíraqmé wega mirainkehe. ¹⁷Ínéga teiúmé wensabé wensabé irutaboiratéhoru úwe.

Sísa kéréh ké moq íwíoqnagehe i ehwéhne.

¹⁸Sísaga mó mahraréna, Ahbabáq kehiná kéhínánká itensabé suwahríahnaq téhwe ínénsabe suwahriehre íwíáhoru. ¹⁹Ite ahababáq kehiná míáhtáq tahirímé mó ahababáq kéhínánká sensuwahrahyabé sirutaboironserah itensabé moq sirutaboiro irino. Ínéga ite omaq itáraugaq ahababáq sansa sueq kaweq ke úkuro puara ahababáq kega itensabé suwahriehre.

²⁰Arambehri anínká wene wahnah íre kiotaikire teiwónsábé ahreraq matíáhro. Ahbabáq kega íné níwíoqnah puara itenkakáq moq

íwioqnagehe. Segá néne ehweh íráhtáq tahirímé itene ehwehnikakáq íráh irino. ²¹Ite néne animárí míáh púara sega ite íwioqnagehe. Segá íné eqmaq núwéh ání íre tagaríáhsábé íwioqnagehe.

²²Íné íre sena ehweh íre teríútáq tahirímé sene ahbabáq peh kopípéq kéh irino. Ínéga teríúnsábé sene ahbabáq amahnága ábóraq kéhrara sega, Itega árahue ahbabáruno íre irarerahowe. ²³Ínénsabe suwahrieh kegá Nánibonsabé moq suwahriehre.

²⁴Néne ótaq sansámárí se íre sokigi aríútáq tahirímé sene ahbabáq peh kopípéq kéh irino. Néne ótaq sansámárí tagahnsabé sene ahbabáq ábóraq kéhrara ínéreq Nániboreqsabé suwahriehre. ²⁵Manikáne ehwehka mahraréna,

Sega ínénsabe pehipi suwahriehre ire. (Buk Song 35.19)

Mi sehiránká aiq pútaragire.

²⁶Ínéga Nánibo míéhrabeqte séhréhi aní, aiq pútari aní, Manikáne Awa iteba eqmaraní. Wega tuinaraq néne arambehriakáq néne sánsánkákáq pahsuankéhe. ²⁷Téhwe itega séníráh púaq itega moq néne ehweh terigéhe úwe.

Sísaga, Íwioqnéra iubiq suaneherawoe ú ehwehne.

16 ¹Sísaga mó mahraréna, Mókake itega ínénsabe anetaníbo éq nuwanéhe íwíáhiyeho éna amahnága mah ehwéh teiúge. ²Sega ite momiwío nahtápéqté kaqiuwagéhe. Mó tanáhráq ite iubiq suaneherao kegá iwíáhéra, Ínénsabe aiq pútare atáh ké subiq suonawe mina Manikáne arambehrie igehe. ³Sega Nániboreq ínéreq íre tagaríáh púara mina tahnsa oneherawoe. ⁴Sega miraira tanáhráq sínaraq itega néne ehweh ahrreraq matiageheéna mah ehwéh teiúge úwe.

Sísaga Manikáne Awane arambehriyabé irarú ehwehne.

Sísaga mó mahraréna, Iteba mía míau puana mah ehwéh íre teiátáuge. ⁵Íné eqmaq núwéh ánípá pokiniepuana amahnága teiúge. Itebaté mó morá ánínká ínénsabe, Eheq pokono ue íre kasenire. ⁶Ínéga mah ehwéh teiúnká itene irupipeq anotah uméhire. ⁷Teiníboq írátíáhro. Íné pokinie ume aiq kawerire. Ite séhréh aitanieéna pokinie. Íné mahtaq míáhnaraqmé ite séhréhína anínká iteba íre tuoráhire. Íné pokonaraq iteba we eqmaq auwaníe.

⁸Eqmaq auwáhnaraq Manikáne Awanka iteba tuinagake ite mah kehiná kéhínané ahbabáqsabe kaweqtaq méyabe íwáhnorinkehe. Manikánka ehweh aritahnayabé moq íwáhnorinkehe. ⁹Sega ínénsabe íre aiq pútare aintáhsábé minawé ahbabáq míre éna íwáhnorinkehe. ¹⁰Nániboba pokonaq íné íre tagehra puana kaweqtaq méyabe íwáhnorinkehe. ¹¹Manikánka ahbabáq kehiná kéhínané wahnah aiq ehweh atéh púana ehweh aritahnayabé íwáhnorinkehe.

¹² Ehweh teiénawe áhnte kéhraqme ite amahnága íre irahráhowe. ¹³ Aiq pútari aní Manikáne Awanka tuinaraq ite moke íwáhnorinkehe. Íre wewene iwíáh iraréna peh wega írátíéh éhwéh teinkéhe. Mókake sína tanáhráqkákáqsábé teinkéhe. ¹⁴ Néne ehweh íwáhnorína puara áhnte kegá néníwíq pankeragéhe. ¹⁵ Moke Nánibone sánsámárimé wereq ínéreqne sánsáne. Minayabe ínéga teiú éhwéhmé Manikáne Awanka íwáhnorinkehe teiúge úwe.

**Itene irupipeq umehúna naneq mótaq iwíáh
íwíáh naneq ukina ehwehne.**

¹⁶ Sísaga mó mahraréna, Pehgáriq tanáhráqmé itega íné mó íre tagagehe. Anehe pehgáriq mó tanáhráqmé itega íné tagagehe úwe. ¹⁷ Úwara táhmaro we kéro kega seye náhenéra, Mi ehwéhmé íre irone. Aneq ehwéhpó? Wegá teiena, Pehgáriq mó tanáhráqmé itega íné mó íre tagagehe. Anehe pehgáriq mó tanáhráqmé itega íné tagagehe íre. Wegá mó teiena, Nániboba pokínieu puaq itega íné íre tagagehe íre. ¹⁸ Anehe pehgáriq tanáhráre ime aneq ehwéhpómo? Minawé ite íre irone éra seye náhenuwe.

¹⁹ Seye náhenuwana Sísaga iwíáhéna, Segá ínénsabe kasenonehe éna wega sensabé, Ínéga métáq mahraréwóge. Pehgáriq tanáhráqmé itega íné mó íre tagagehe. Anehe pehgáriq mó tanáhráqmé itega íné mó tagagehe éwóge. Minayabe itene irupipeq iwíáhéq kasenoo? ²⁰ Teiníboq írátíáhro. Itene irupipeq anotah uméhínaq íbisagehe. Ibisehrara ahbabáq kega sene sirupipeq eyoyóinara wíréh wíréhigehe. Ebeqme itene irupipeq umehue págege ínana anehepeqme itene irupipeq eyoyó aginawire.

²¹ Ani maqmianaitaq uwo uwoinsabé mi iníné arupipeq éri puana anotah uméhíre. Maqsuena wene ani míéh púana wene arupipeq eyoyóirana éréwéhnsabé mó íre iwíáhíre. ²² Mína inserah amahnága itene irupipeq umehirana ínéga ite mó tagahnagake itene irupipeq eyoyóinkehe. Itene irupipeq eyoyóinara mó kegá mina íre kaqiuwahráhowe.

²³ Mi tanáhráqmé itega ínénsabe mó ehwéh íre tenigéhe. Teiníboq írátíáhro. Nánibonsabé néníwírue iwíáhue teawírataq wega mirainkehe. ²⁴ Menahmé itega íre néníwírue teawátówe. Itene irupipeq anotah eyoyóinkehboq Manikánsabe teawéro. Teawírataq wega mirainkehe úwe.

Sísaga íre kaweq sunúq kiotaikuge ú ehwehne.

²⁵ Sísaga mó mahraréna, Pabeqme ehwéhnue tei teinurauge. Mi tanáhráq pabeqme ehwéh mó íre teiasa peh Nánibo éhweh pahsuqme teiníe. ²⁶ Mi tanáhráq itega néníwírue wensabé teawigéhe. Nánibonsabé, Ite séhréh arito ue íre teawiníe. ²⁷ Ahqáho. Iteitega we teawigéhe. Maniká wewega itensabé arutaboairaitéhre. Itega ínénsabe irutaboairaintáh púana

Nániboga itensabé arutaboiraitehre. Maniká míéhrabeqte tumíaraunsabé aiq pútare ainteq ínensabe irutaboiraítáh púana Nániboga itensabé arutaboiraitehre. ²⁸Nánibo míéhrabeqte mah marákó marákóipéq tumíaraugé. Tuména amahnága mah marákóipéq suena Nániboba tuekinie úwe.

²⁹Úwaq ite we kérahwána kegá Sísansabé, Aiq irone. Arega amahnága íre pabeqme ehwéhnia peh tábúsoqme pahsuqme teiene. ³⁰Itega amahnága tagónawe arega moke ahtebawe tagariahne. Minayabe arega Maniká míéhrabeqte túnayabé aiq pútare atone. Arensabé mó kasenényabe anetaníbo. Aiq pútare atone ewane.

³¹Ewanana Sísaga itensabé, Amahnága aiq pútare aintaho? ³²Aiq pútare aintáhmé mótaqmé amahnága itega íné nuweq iteruwahpeq kobeq séberoneheqmóe. Íné nuwehrana ínébataq míanie. Nániboga ínéba mía míai puana íre ínébataq míanie.

³³Ite ínéba mía míaconsabé iru ukiq itanieéna mah ehwéh teiúge. Mah marákóipéqmé mó tanáhráq mó tanáhrárué íre kaweq sunúq sinae. Ínéwé íre kaweq sunúqmé aiq kiotaqme mío púaq iwíáh iwíághoro úwe.

Sísaga we kéro ke séhréh aritanieéna púrerú ehwehne.

17 ¹Sísaga mi ehwéh irareruena íopeq tagéna Manikánsabe, Nániboo, íné pukona tanáhráq aiq awehrraire. Íné arenahninká arenáwíq pankeraníboq arega néníwíq pankero. ²Arega moke mah kehiná kéhíná wahnahnúno aintároné. Arega ínéba eqmaq suahna ke oganúq sito aintahne. ³Arebataq aiq pútaq Manikáne. Arega íné Sísá Karáhé eqmaq núwátóne. Arereq ínéreqsabé aiq pútare aítáh kégá oga mérapeq aiq awaq míáhwe.

⁴Arega teniena arámbéhrí miraue parabarúónsábé are págege aní mé anotah aní míahnara mah marákóipéqté kégá tagahwe. ⁵Naho mah marákó marákó íre kotaq ínéga areba míáhwataq arereq ínéreq anotah anité míahwaye. Nániboo, naho ite míahwayanserah amahnága mirainto.

⁶Arega mah marákóipéqté ké ínéba eqmaq suahne. Mi kewé arene sánsá sokigi arítóge. Téhwé mi ke arene animárimé ínéba eqmaq súátóne. Sega arene ehweh irera sehgiówe. ⁷Arega moke níátóna naneqme peh arerenee. Minawé ínéba eqmaq suahna kegá aiq tagaríáhwe. ⁸Arega teniátóna ehwéhme moke teriátáugara íráhwe. Ínéwé are míahnarabeqte ánínugara aiq pútaq tagaríáhwe. Arega íné eqmaq núwátónayabé aiq pútare atáhwe.

⁹Arega eqmaq suahna keyábé púrerarítóge. Amahnága moke mah marákóipéqté keyábé íre púrerarítóge. Peh ínéba eqmaq suahna keyábé arene animárimé púana púrerarítóge. ¹⁰Moke arene animárimé néne animárimé. Moke néne animárimé arene animárimé. Mó kegá eqmaq suahna ke tagéra néníwíq pankeráhwe.

¹¹ Amahnága areba kiníe. Íné mah marákó márakóipéq íre míahnaraq eqmaq suahna kegá mahtaq míagehe. Nániboo, kaweqtaq mía míaóne. Arene págege awíq níátóne. Arega ínéba eqmaq suahna ke arene págege awíqtaq wahnahnarito. Arereq ínéreqka moráráq mía míaúyanserahnigehboq kawerue wahnahnarito. ¹² Ínéba eqmaq suahna kebá mía míaurautaq arenáwirue kawerue wahnahnarítárúge. Kawerue wahnahnarítárúgara se íre taqnobagowe. Peh morá ání iraipéq tabikinai aní taqnobagire. Manikáne ehweh aiq pútaraginkeheéna taqnobagire.

¹³ Amahnága areba kiníe. Ínéba eqmaq suahna kené sirupipeq eyoyó aritanieéna mah marákóipéq ména mah ehwéh iraruge.

¹⁴ Arene ehweh aiq teríúge. Ahbabáq kehiná kéhínánká ínéba eqmaq suahna keyábé suwahriehre. Íné ahbabáq kene sánsá íre miraunserah ínéba mía míaó kegá moq peh míáhwe. Minayabe ahbabáq kega sensabé suwahriehre. ¹⁵ Se mah marákó márakóipéqté meriqme mórítáhro íre teawúge. Peh owainawanka se ahbabáq aritehnehboq kawerue wahnahnarito teawúge.

¹⁶ Íné ahbabáq kene sánsá íre miraugara ínéba eqmaq suahna kegá moq ínéga unserahnéra ahbabáq sansansábé suwahriehre. ¹⁷ Arene ehwehme aiq pútaq ehwéhne. Se kaweqtaq mía míaigehboq arene aiq pútaq ehwéhtáté sirupipeq págege arito. ¹⁸ Arega íné mah marákóipéq eqmaq núwátónanserah ínéga se mah kehiná kéhíná suwahpeq eqmaq suaníe. ¹⁹ Segá aiq pútaq arene animáí míá míaiageheéna íné arereq mía míainaúge.

²⁰ Ínéba eqmaq suahna kewé íre sebataqsabé púrerarítóge. Segá mó ke terirara irera ínénsabe aiq pútare aintageheéna mi keyábéákáq púrerarítóge. ²¹ Sereq ínéba eqmaq suahna kereq peh morá íwíáhigeheéna púrerarítóge. Nániboo, arereq ínéreqka moráénúyanserah se ómi peh morá íwíáhigeheéna púrerarítóge. Arega íné eqmaq núwátónayabé mah kehiná kéhínánká aiq pútare atagéhboq peh morá íwíáh arito.

²² Arega íné págege ainte néníwíq pankerahnanserah ínéga se págege aritena sensíwíq pankeróge. Arereq ínéreqka moráénúyanserah sega morá íwíáhigeheéna sensíwíq pankeróge. ²³ Eqmaq suahna ke moráénigeheéna sereq míóge. Are ínéreq míahne. Minayabe sega peh moráénirataq mah kehiná kéhínánká arega íné eqmaq nuwahna ehwéhnsábé aiq pútare atagéhe. Arega ínénsabe arutaboiraintahnanserah sensabé moq arutaboiraritahne. Wegá peh morá íwíáhirataq mah kehiná kéhínánká mina tagéra arega arutaboiraritahna ehwéhnsábé aiq pútare atagéhe.

²⁴ Nániboo, ínéba eqmaq suahna kegá íné míáhnarabeq ínéreq sereq méyabe nuwahbehre. Mah marákó márakó íre kotaq ínénsabe arutaboiré néníwíq pankeróne. Are néníwíq pankerónayabé sega minaakaq anotahtaq téhreh naneqkakáq tagageheéna ínéreq méyabe nuwahbehre.

²⁵Naniboo, ínega are aiq tagaríóge. Kaweqtaq mía míaóne. Ahababáq kehiná kéhínánká are íre tagaríáhwe. Arega íné eqmaq nuwahnana sunsabé eqmaq suahna kegá aiq tagaríáhwe ²⁶Ínéga arene sánsánsábé se sokigi arítóge. Mó sokigi arita aritainie. Arega ínénsabe arutaboiraintahanserah sega mó keyábé sirutaboirigeheéna sokigi arítóge. Íné sereq mía míainieéna sokigi arita aritaugé úwe.

Súrásaga Sísane naruo koweriro ehwehne.

(Mátíyu 26.47-56; Máhka 14.43-50; Áruká 22.47-53)

18 ¹Sísaga Manikánsabe mi ehwéh teawena pokúwe. Wereq ite we kérahwána kereqka Kirona aroipéq seberaebéq pokowane. Mitaq kaweq matábú kowaq itega mitaq kowíahwane. ²Súrása, Sísane naruo koweriranaú anínká moq mi matábú tagariowe. Sísareq ite we kérahwána kereqka mitaq áhnte tanáhráq momiwíowanayabé tagaríówe.

³Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéreq Péhrasi kereqka Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéqté párisíwárínseq sóntía kereq eqmaq súowe. Eqmaq súó kereq Súrásaga meriqmena mi matábúrác súwe. Sega sahmárínkáq áráhmuakáq kánéqkakaq mewera suwe.

⁴Sísaga sega miraoneherau naneq wene arupipeq moke tagarawéna su ke taganieéna pehrápéq kowíowe. Kowéna sensabé, Insensabe anebahroo úwe.

⁵Insensabe anebahroo úwara sega wensabé, Sísá Néhsara suwahpeqte ánínsábé anebahrúne uwana Sísaga sensabé, Íné we uge úwe. Súrása, Sísane naruo koweriro anínseq mitaq iriwe míówe. ⁶Iriwe míowana Sísaga, Íné we uge teriutaq sega sinehepeqte atárué inahsubúwe.

⁷Sísaga mónkákáq kasenéna, Insensabe anebahroo úwara sega, Sísá Néhsara suwahpeqte ánínsábé anebahrúne uwe. ⁸Uwana Sísaga sensabé, Íné we uge teiú mino. Ínénsabe ninebahrirataq mah anímári pehragariteq pokoro arítáhro úwe.

⁹Sísaga métáq tahnsa Manikánsabe mahraréna, Kawerue wahnahnarítáragara se íre taqnobagowe úwe. Mi ehwéh aiq pútaraginkeheéna mah anímári pehragariteq pokoro arítáhro úwe.

¹⁰Sáimóni Pítaga wene poka matawéna Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnahne arambehri aní wenáwíq Mákúsa apiwe wene púpeqte áhré kiraq auwowe. ¹¹Kiraq auwowana Sísaga Pítansabé, Poka unahpí úsaro éna, Nánibone níerorahi arámbéhrí nirupipeq umehorahi arámbéhrí mirainau mino úwe.

Sísá Ánásaba móátó ehwehne.

¹²Úwara sóntía kereq sene wahnah anínseq párisíwarínseqka Sísá táhtoqme táhru táhruuwe. ¹³Téhwe sega Sísá meqmera wehukení áwíq Ánásaba móátówe. Ánásawe Káiyápásane awarénawae. Sísá pukinaú

opéq Káiyápásawe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnah míowe. ¹⁴Káiyápásaga menah tahnsa Asiu ke teriena, Iteruwahrah ómi pukiyehboq peh morá áninká kaweritankéhboq pukinkehe. Mina aiq kawerire úwe.

Pítaga Sísá íre tagarióge ú ehwehne.

(Mátíyu 26.69-70; Máhka 14.66-68; Áruká 22.55-57)

¹⁵Ite Sísá kérairesá aníté Sáimóni Pítareq ínereqka Sísá kérairesá. Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnahnka íné tagariowe. Wega íné tagarionsabe wene nahtapeqté mátábúrápéq Sísá kérairesá. ¹⁶Pítaga méhpehpeqté ónsáráq kowíowe. Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnahnka íné tagario púana ínéga onsarapéqté wáhnáh áhráiriyábé, Onsa sio koreawéwae. Onsa sio teawena Píta meqmena mátaburaq móátáhuae.

¹⁷Mi ahráirigá Pítansabé, Are moq mah aní kérairesa anípo úwana, Írakaumo. We íre kéroge úwe. ¹⁸Titirúnsabe arambehri kereq párisiwarínseqka ira parewe totorue míówana Píta moq iriwe ména totorúwe.

Wahnah anínká Sísansabé ehweh ato ehwéhne.

(Mátíyu 26.59-66; Máhka 14.55-64; Áruká 22.66-71)

¹⁹Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnahnka Sísansabé we kéro keakáq wega síwáhnorú ehwehnikákáqsábé kasenúwe. ²⁰Sísaga wensabé, Íné íre epéráhpéria ahriahri peh ábóraq áhnte wehekéq míáhrabeq teri terinuge. Itene momiwío nahtápéqkákáq Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéqté wíráipéqkákáq síwáhnoruge. Íre epéráhpéria síwáhnoruge. ²¹Ínénsabe aneqsabé kasenaintaho? Néne ehweh teríú ké írátíáhwe. Seba kogaseninanao úwe.

²²Úwana mibeqté iriwe mío anínká ayahpóra Sísá subiqmarena wensabé, Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnahnsabé mina tahnsa éhwéh atéhneho úwe. ²³Úwana Sísaga wensabé, Íné ahababáq ehweh teawénaraqmé tenio. Íre ahababáq ehweh teawúge. Árahinsabé nubono úwe.

²⁴Úwana Ánásaga Sísá íre pugeq auwasa Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnah Káiyápásaba eqmaq auwowe.

Pítaga mónkakáq Sísansabé ahqáho ato ehwehne.

(Mátíyu 26.71-75; Máhka 14.69-72; Áruká 22.58-62)

²⁵Pítaga iraraq ména pabesúq tehesurue totorúwara mío kega wensabé, Are moq we kérairesa anípo uwana Pítaga wensabé, Ahqáho. We íre kéroge úwe.

²⁶Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné wahnahne arambehri anínká Pítansabé, Sísareq arereq mataburapeq míehyana tagéwó mino

úwe. Mi ehwéh irarú animé we Pítaga ahre apiaro aní awahrah aníne. ²⁷Tagéwó mino úwana Pítaga mónkakáq ahqáho úwana kokórega ehwehnúwe.

Páhírátiga Sísansabé kasenú ehwehne.

(Mátíyu 27.1-2,11-14; Máhka 15.1-5; Áruka 23.1-5)

²⁸Ahbiahiperura sega Sísá meqmera Káiyápásane nahtapeq suera anotah nahtápéq ehweh aruqaruro nahtápéq Sísá móátówe. Sótaikú tanahráq no tahutáhúq wéhékáh mi nahtápéq kiewé órira púara Asiu kegá íre kíúwe. ²⁹Mibeqté wáhnáh aní áwíq Páhírátiga máhpeq tueyokéna sensabé, Itega méáúwáh ánimé aneq ahbabáiro úwe. ³⁰Úwara sega wensabé, Mah aní íre ahbabáq ani tahirí túbáh agúna irino uwe.

³¹Uwana Páhírátiga sensabé, Iteitega we meqmeq iteitene sánsánue iwíáhue ehweh atáhro úwe. Úwara sega wensabé, Wehukení subiq sueyabe ite Aroma kegá ahqáho aitárowe uwe.^f ³²Menah Sísaga, Segá íné pankeragéhe irarúmé amahnága aiq pútaq aginkeheéra mi ehwéh teawúwe.

³³Páhírátiga nahupeq kibekéna Sísá meqme seroue wensabé, Arewe Asiu kené wahnahpo úwana ³⁴Sísaga wensabé, Arega irarénawe arerene iwíáhbo? Íné éhweh mó anínká teawiro úwana ³⁵Páhírátiga wensabé, Íné Asiu anínabugo? Arenawahrahreq itene wahnahmarínseqka are meqmera ínéba méáúwáhwe. Aneq ahbabáruono úwe.

³⁶Úwana Sísaga wensabé, Íné wahnah wahnahnurabeqme íre mah marákó marákóipére. Mah marákó marákóipéq wahnahnutaq tahirímé Asiu kegá íné táthoráhtáq íné séniráh kegá ebeho irino. Íné wahnah wahnahnurabeqme íre mah marákó marákóipére úwana ³⁷Páhírátiga Sísansabé, Are anotah Wahnáh aní míahno kasenúwana Sísaga wensabé, Arega aiq iraréne. Aiq pútaq ehwéhnsábé síwáhnorinieéna mah marákóipéq tuména wehukení úkurauge. Aiq pútaq ehwéhnsábé suwahbeh kegá néne ehweh íráhwe úwana ³⁸Páhírátiga wensabé, Aiq pútaq ehwéhme aneqpomo úwe.

Páhírátiga, Sísá awankátaq táhparáhro ú ehwehne.

(Mátíyu 27.15-31; Máhka 15.6-20; Áruka 23.13-25)

Páhírátiga wensabé, Aiq pútaq ehwéhme aneqpomo éna máhpeq tueyokéna Asiu keyábé, Íné iwíáhume we íre ahbabáq ani míre. ³⁹Sótaikú iahrreraq ko tanáhráq ahriahri peh morá karábúsiipéqté aní pugeq íúwóge. Mi sansá mira aruqaruruge. Minayabe Asiu ke itene Wahnah

^f 18.31 Mi tanáhráq Aroma kegá Asiu kené marákó págegeue wahnahnéna Asiu keyábé, Ite wehukení ehwehotaq we subiq súáhro arite ehweh órirane éra peh morá ite Aroma kegá mi sansánoneheqmúne uwe. Wehukení awankátaq táhpare sansamé Aroma kené sánsáne.

pugeqíninkono úwe. ⁴⁰Úwara sega anotah ehwehnaabaéra, Mi anímé pehragé Párehba pugeqio uwe. Párehbawe wehukení subena aebó aní míowe.

19 ¹Páhirátiga sóntía keyábé, Sísa meqmeq áréti sahtáté subóro aritowara sega meqmera mósubúwe. ²Mósubera ógaratáté keborarera wene ayahqnotaq suki atera peh morá táútáúq kórósí abaq atówe. ³Mó anínká mó anínkáue Sísa sára wensabé, Are Asiu kené wahnahpo éra awiréh atera siyahpóra subúwe.

⁴Páhirátiga máhpeq mó tueyokéna soruparíó keyabé, Írátíáhro. Íné iwíáhume we íre ahbabáq anine. Minayabe tagariageheéna iteba máhpeq ataníe úwe. ⁵Úwana Sísa ógaratáté keboria náneqkakáq tautáúq korosíákáq máhpeq tueyokúwe. Tueyokúwana Páhirátiga sensabé, Mah aní tagahro úwe.

⁶Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéreq wahnah kereqka Sísa tagéra áhnte ehwéh kíkírera, Awankátaq táhpawe subiq súáhro éra pagu pagunuwe. Pagu pagunuwana Páhirátiga sensabé, We íre ahbabáq anine iwíáhúnsabe iteitega meqmeq awankátaq táhpawe subiq súáhro úwe. ⁷Úwara Asiu kegá wensabé mahraréra, Wega, Íné Manikáne ahninkáwá úge urainsabé itene sánsá sabiúéhre. Sabiúéhmé puko nanere uwe.

⁸Úwana Páhirátiga mi ehwéh irena anotah ahré agúwe. ⁹Wega koti nahtápéq mó kibekéna Sísansabé, Arewe eheqte anípo úwana Sísa ehweh íre iraria peh ehiya míowe. ¹⁰Páhirátiga Sísansabé, Aneqsabé ehweh íre tenieno? Ínéga are soraq auwahráhuge. Ínéga are awankátaq táhparahráhuge. Mahnawé aiq irahno úwe.

¹¹Úwana Sísa wensabé, Peh morá Manikánka arega wahnahnúno atáráinsabé arega íné awankátaq táhparahráhone. Minayabe areba móintéh aníné ahbabáqka arene ahbabáq kiotaikire úwe.

¹²Páhirátiga mi ehwéh irena, Pugeq auwaníe iwíáhúwe. Iwíáhúwara Asiu kegá anotahtaq mahraréra, Arega we pugeq auwéhnaqme are íre Síshri, Aroma kené wahnahne iyahnabo aní móne. Íné Asiu kené Wahnah muge iraréna anímé Síshrine naruo aní míre uwe.

¹³Páhirátiga mi ehwéh irena Sísa máhpeq márunatena wahnah anínká ehweh atorabeq tútuue míowe. Mibeq áwíq Ebah Ahtápére. Íbaru ehwéhmé mitaq Kábátae ue áwíratówe. ¹⁴Ahbiah tahnsá ite Asiu kené sótaikú iahrerag ko tánáhráre. Iborá tahnsa wéhékáhnabubu wahtotarútaq Páhirátiga Asiu keyábé, Itene Wahnah tagahro úwe.

¹⁵Úwara sega ehwehnaabaéra, We meqme mósubiq suo. Awankátaq táhpawe subiq suo pagu pagunuwe. Pagu pagunuwana Páhirátiga sensabé, Itene anotah Wahnáh awankátaq táhparáhro ininkono úwe. Úwara Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kegá wensabé, Aroma kené wahnahme webataq itene wahnahne uwe. ¹⁶Úwana Sísa awankátaq táhparageheéna Páhirátiga móatowara sega Sísa meqmera pokuwe.

Sísa awankátaq níriraté táhparó ehwehne.

(Mátíyu 27.32-44; Máhka 15.21-32; Áruká 23.26-43)

¹⁷Sega Sísa meqmera pokuwana Sísaga wewe táhparéhra awánká abaqmena kúwe. Kire kire sáwéh áwíq Ayahqno Tánúnsutapéq pokuwe. Íbaru ehwéhme mi sawéh áwíq Kógótae ue áwíratówe. ¹⁸Sega Sísa awankátaq níriraté wene ayahnkaratáq subiqmaq aigárátáq subiqmarue táhparera awanká pankeqme marakóipeq pearówe. Pearera mó anité mó awánkátáréráq táhparera pankeqme pearówe. Sísa ákáhpi pearera mi anité ayehré ayehré pearówe.

¹⁹Páhirátiga, Kanehraq sehiranue táhparáh áwánkátáq táhparáhiro aritowara táhparówe. Kanehtraté séhíránká mahraréna, Néhsara suwahpeqte ání Sísawe Asiu kené Wahnahne úwe. ²⁰Mi kanéhráq sehirania apahtáro kéhínáné ehwehtaq sehiranéna Íbaru ehwéh Asiu kené ehwehnikakáq Aroma kené ehwehnikakáq Káríki kené ehwehnikakáq sehiranúwe. Sísa táhparótaq Sarúsarama suwahpeq wahtotaq puara áhnte Asiu kegá tagéra mi sehirá sáhnsáhuwe. ²¹Asiu kené Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá Páhirátinsabé, Asiu kené wahnahne íre sehiranúno. Peh mi anínká, Íné Asiu kené Wahnah muge ire. Minawé sehiranúno uwe.

²²Uwana Páhirátiga sensabé, Íné sehiranéwó náneq aiq sehiranue parabarúoge úwe.

²³Sóntía kegá Sísa awankátaq táhparera wene korósi mewera itaréitaréráq saraqmarera meyówe. Wene káhq ambántá anehe mewera íre parura peh táránkaq kowe. ²⁴Peh táránkaq konsabe subansúéhneho íwíáhéra, Insega meyanabomo éra káhsiuwana peh morá ánínká meyowe. Miraunsabé Manikáne ehwehme aiq pútaragúwe. Mi ehwéhniká mahraréna,

Sega néne korósi saraqmera káhq ambántá káhsíue meagehe ire.

(Buk Song 22.18)

²⁵Kárópane ahre áwíq Máhríae. Mágára suwahpeqte mó iní wenáwíq moq Máhríae. Sereq Sísane anowareq wene ónánahwáreq awankátaq táhparórabeq wahtotaq kowíówe. ²⁶Kowíówana Sísaga íné, we kéráhwa anínsabé arutaboiraintéh ánínseq wenanoreq míahwayana wega ite tagéna wenanonsabe, Areba míéh ání arenahni míankehe éna ²⁷wega ínénsabe, Náinowé arenano míankehe úwe. Teniunsabe wenanoga néne nahtapeq kaegaeúwana kirabo atáhwae.

Sísa pukú ehwehne.

(Mátíyu 27.45-46; Máhka 15.33-41; Áruká 23.44-49)

²⁸Sísaga iwíáhéna, Néne arambehri aiq moke parabagire éna Manikáne ehwehniká aiq pútaraginkeheéna wega, Íné tahbobóire úwe. ²⁹Kítabeh

nahníaq séra ano obenkisa ántéhyá mitaq kowara sehenáh tahnsa náneqtaté antehyapípeq pámbáhue sehikaratáq marera wene áwéhipeq atówe. ³⁰Atówana Sísaga néna, Aiq parabagire úwe. Aiq parabagire éna wene anuo píntráhéna wenawa soraq suena putiowe.

Sísa sehsabio ehwehne.

³¹Ahbiah tahnsá ite Asiu kené ahrena ahrena wehekáhne. Mi tanáhráq itene sótaikú iahreraq kéh tánáhráq púara Asiu wahnáh kégá iwíáhéra, Putianeherao kené sinonka ahrena ahrena wehekáh awankátaq kehneho uwe. Minayabe sega Páhirátiba pokéra wensabé, Putianeherao ke apubúue pukigeheé siwiah anteruo úno. Putiéhrataq awanká soriwe mewe maisaragéhe uwe.

³²Sóntía kégá pokue Sísareq awankátaq táhparó aniténé siwiah anterúowe. ³³Sega Sísaba séra tagowana aiq putio púara sega wene awiah íre anterúowe. ³⁴Peh morá sóntía ánínká wene sehsabe karatáté Sísane aroganabí sehsabiowe. Sehsabiotaq korahqkákáq wánínkakaq súwe. ³⁵Nénéne niuranka tagahwae. Íné aiq pútariahnsanuge. Itega aiq pútare atageheéna teiúge. ³⁶Manikáne ehwehnka mahraréna,

Wene ayahnsa íre anterigéhe íre. *(Buk Song 34.20)*

³⁷Manikáne ehwehnka mó mahraréna,

Sehsabearáh ání tagagehe íre. *(Sekaraia 12.10)*

Miraue mi ehwéhtaré aiq pútaragúwe.

Sísane anonka maisé onápípeq maisaró ehwehne.

(Máttyu 27.57-61; Máhka 15.42-47; Áruka 23.50-56)

³⁸Árimátéa suwahpeqte ání Sósépage Sísansabé aiq pútare atena Asiu keyábé áhreú púana Sísa oga míotaqme we íre ábóraq kérowe. Sósépage Páhirátinsabé, Sísane anonka mewena mómaisaranínkono úwana Páhirátiga wensabé kowe atowana máhpeq tueyokue Níkórímareqka tumeyóye. ³⁹Níkórímawe menah tahnsa Sísaba inokáhpeq sena niginka tahnsa kaweq kunkúni naneqmarí áhnte 30 kíro mewena súwe.

⁴⁰Sósépareq Níkórímareqka Sísane anonka mewera kaweq kunkúni naneqmarínkákáq wene anonkankakáq kaweq íre wahto ambántátáté úbíq máróye. Mi sansámé Asiu kené wehukení maisare sansane.

⁴¹Sísa táhparówana maisaró matábú wahto kowe. Mi matábúráq o ubuqmaró oná kowe. Mipéq mó aní íre maisarówe. ⁴²Ahbiah tahnsá Asiu kené ahrena ahrena wehekáh púara mó oná kabareyabe íre miraorahuye. Minayabe mi oná wahto ko púara sega Sísa mitaq maisaróye.

Sísa oga úkú ehwehne.

(Máttyu 28.1-8; Máhka 16.1-8; Áruka 24.1-12)

20 ¹Mó wikíné ebeqte wéhékáh tanahráq tuekinaútaq Máhría, Mágára suwahpeqte ínínká Sísa maisarórabeq súwe. Méhpehtaq

paiqmáro ebáh íre paisa peh móbeq kowana tagówe. ² Tagéna we Sáímóni Pítareq íné, Sísaga arutaboiraíntéh ánínseqpa pehbeheráh séna itensabé, Itene Wahnahne anonka ónapipéqté mewera eheqpopoq márahwé úwe.

³ Úwata Pítareq ínéreqka Sísá maisaróyarabeq koragayeheéta pehbeheráh pokowaye. ⁴ Pehbeheráh ínéga Píta kótaikue Sísá maisaróyarabeq ebeq kowae. ⁵ Mitaq ebeq kéna taebewe maisia ónápípéq tagahwana Sísane anonka úbíqme maisaróya ambántá mitaq kowana tagahwae. Íné mibeq íre tueagia peh taebewe tagahwae.

⁶ Peh tagahwana Sáímóni Pítaga mitaq séna maisaróyarabeq kobekue tagówe. Taberábe maisaróya ambántá mitaq kowana tagówe. ⁷ Sísane ayahqno úbíq máróya ambántá mobeq kowe. Ayahqno úbíq máróya ambántámé maisia ámbántá korabeq íre kowe. Peh sabaráwe móbeq kowana tagówe. ⁸ Tagówana íné maisaróyarabeq ebeq kowa anínká moq kobekue tagahwae. Tagéna, Sísá aiq irigire éna aiq pítare atáhwae. ⁹ Manikáne ehwehme, We pukéna iriginkehe séhírá kowata mi tanáhráq mah sehirá íre iahtebahwaye. ¹⁰ Tagéta ite kaegaeowayarabeq kouwekowaye.

Máhría, Mágára suwahpeqte ínínká Sísá tagó ehwehne.

(Máttyu 28.9-10; Máhka 16.9-11)

¹¹ Kouwekawayana Máhriaga maisaróyarabeq mó séna máhpeq iriwe ména ibisówe. Ibiséna wega maisia ónápípéq taebewe tagówe. ¹² Íre wahto taberábe ambántánkákákq ánité íópeqté ánité Sísane anonka kéworabeq tútuue míoyana Máhriaga tagówe. Mó aní Sísane ayahqno kéworabeq mó aní wene aigará kéworaberue tútuue míoyana tagówe.

¹³ Tagówara sega mi inínsabé, Aneqsabé ibisahno uye. Uyana wega sensabé, Néne Wahnah ínéga íre tagaríorabeq mórúáhnsabé ibisoge éna ¹⁴ wega pabeqme tagówana Sísá iriwe míowe. Míowana mi iníné arupipeq Sísá wire ue íre iwíáhue tagówe.

¹⁵ Íre iwíáhue tagówana Sísaga wensabé, Are aneqsabé ibisahno? Insensabe anebahrono úwana mi inínká iwíáhéna, Kaseni aní we mah matábúrác wahnahni aníne iwíáhéna wensabé, Wene anonka mearáhnawe eheq marahno? Koweaníboq tenio úwana

¹⁶ Sísaga wensabé, Máhriáo úwana mi inínká weba pabeqme tagéna Asiu kené ehwehtaq, Árábónáio úwe. Mi ehwéh áwahewé Íwáhnoraníno úwe. ¹⁷ Úwana Sísaga wensabé, Nániboba íre pokurio puah ninonkataq táhtoréhnehboq néne iyahnabo korerio. Maniká Nániboba tuekinauge. Mí ehwéh korerio úwe.

¹⁸ Úwana Máhría, Mágára suwahpeqte ínínká ite Sísá kérahwána kebá séna itensabé, Ínéga Sísá aiq tagoge éna Sísaga teawu ehwéh teiuwe.

Sísa kéro kega we tago ehwéhne.*(Mátíyu 28.16-20; Máhka 16.14-18; Áruka 24.36-49)*

¹⁹Penorabeqte mó wikíné ebeqte wéhékáh tanahráq ite Sísa kerahwána kegá soruparawéq Asiu keyábé áhreowana puaq itene nahupeqte ónsá paiqmareq míahwane. Míahwanana Sísaaga ákáhpi seiriwe ména itensabé, Pehwehrué iru ukiqme míáhro úwe. ²⁰Iru ukiqme míáhro éna wene ayahnkarakákáq wene aroganabínkákáq sokigi aiuwaq itega we tagéq itene irupipeq anotah eyóyóúwe.

²¹Sísaaga mónkakáq itensabé, Pehwehrué iru ukiqme míáhro. Nániboga eqmaq núwátáinserah ínégá moq ite eqmaq íúwóge úwe. ²²Eqmaq íúwóge éna wene euq ahusaiena, Manikáne Awa íúge úwe. ²³Manikáne Awa íúge éna wehukéníné ahbabáq soraq súéhrrataq íre kagainae. Wehukéníné ahbabáq íre soraq súéhrrataq sene ahbabáq seba kagainae úwe.

Tómáhsiga Sísa tago ehwehne.

²⁴Sísaaga iteba sú tanahráq peh morá we kéro aní, Tó máhsiga íre míowe. Tó máhsine wéhuwehu áwíq Tírímásie. ²⁵Sísa mó kerahwána kegá Tó máhsinsabé, Itene Wahnah oga míéhraq tagóne teawewáne. Teawewánana Tó máhsiga itensabé, Pehipi íre aiq pútare aitaníe. Sísaane ayahnowarutag níri subisa ábí tagéna niyahnkarakáté wene aroganabí sehsaberapí táhtoráhnaraqmé aiq pútare aitaníe úwe.

²⁶Abapete téhtaré wéhékáh sótaikúwaq Tó máhsireq ite Sísa kerahwána kereq nahupeq míahwane. Onawarí áróki pareq míahwanana Sísaaga ákáhpi seiriwe ména itensabé, Pehwehrué iru ukiqme míáhro úwe.

²⁷Iru ukiqme míáhro éna Tó máhsinsabé, Néne niyahnkara sosanue tagáhnó. Ayahnkahkahrué néne niroganabí táhtoro. Íre aiq pútare aintéhnehboq aiq pútare ainto úwana ²⁸Tó máhsiga Sísansabé, Néne Wahnah mone. Néne Maniká móne atowe.

²⁹Atowana Sísaaga wensabé, Arega ínégá tagáhnayabé aiq pútare aintahnó? Sene siuratae ínégá íre tagéra pehipi ínénsabe aiq pútare aintáh kegá iwíáh íwíáhigehe úwe.

Sóniga áwahe ehwéh teí éhwéhne.

³⁰Mah pukúipéqté séhírá moke Sísaane ótaq sansánsabé íre teiúge. Wega áhnite mó miraúwaq ite we kerahwána kegá tagahwane. ³¹Sísaawe ite meirena kaweraitankeheéna Manikánka omaq ato aninéna we Manikáne ahninkáwá wíre. Minayabe aiq pútare atageheéna mah ehwéh sehiranue teiúge. Sísansabé aiq pútare atéhrrataqmé wenáwírue oga mía míaiagehe.

Sísaga we kéro kebá ábórarú ehwehne.

21 ¹Peh morá káwéhúnsabé téhtaré áwíq kéhre. Kehrari kawéhúne. Mó awíqmé Táibéria kawéhúne. Mó tanahráq mi kawéhú

ayehráq Sísaga ite we kérahwána kebá ábórarúwe. Wega mahraue ábórarúwe. ²Ite abapete téhraníte kérahwána ke sesorupawe míahwane. Tómáhsiwe wene wéhuwehu awíq Tírímásie. Wereh Sáímóni Pítareh Kéána suwahpeq Kehrari marákórápéqté ání Nátáníerireh ite Sébérine ahninkáwárérepeq téhraníte mó keróya anitérepeq sesorupawe míahwane.

³Sáímóni Pítaga itensabé, Íné pah sábatáhrinauge úwaq itega wensabé, Ite moq are kéranéhe ewane. Itega sípi kéwewepeq pokue moke penkútaq uwe taga tagaowane. Pah íre maqmera pehipi uwe taga tagaowane.

⁴Ahbiahipeq Sísaga káwehu áhnopeq súwaq itega we íre tagariahwane. ⁵Sísaga itensabé, Nanuwahraho, pahmé aiq maqmiaho úwaq, Írakaumo ewane.

⁶Ewanana Sísaga itensabé, Sípiipéqté éberiopeq uwe tagéq meyagéhe úwaq itega itene kahwe éberiopeq uwe tagéq áhnte pah meyahwáne. Áhnte pah meyahwánayabé kahwe íre pankerahráhowane.

⁷Íné, Sísaga arutaboiraítéh ánínká Pítansabé, Áhnopeq míéh ání itene Wahnahne teawéwae. Sáímóni Pítaga pehrákora ména arambehriúnsabe, Ítene Wahnahne teawéwana apubúue wene ambanta úbíq mena káwehupípeq ahkuagúwe.

⁸Pah kahweipéq kowaq mó ite Sísaga kérahwána kegá kahwe sabirue mewepeq sípi kéwewepeq áhnopeq pokowane. Áhnopeq wahtotaq ko púaq itega kahwe sabirue mewepeq pokowane.

⁹Ite áhnopeq kowanaraq ira paríowana taigowaq tagahwane. Tairáq pahnkákáq párétiakáq kowe. ¹⁰Sísaga itensabé, Ite matíáh páh táhmaro mewe sero úwana ¹¹Sáímóni Pítaga sípiipéq kire pahnkákáq káhwé sabirue áhnopeq méarowe. Kahweipéq anotah pahmáí íregáritaq 153 pahmáí míowana kahwe íre surakúwe.

¹²Sísaga itensabé, Sewe nahro úwe. Itene Wahnah tagariahwanayabé itega, Are inseboue íre kasenowane. ¹³Sísaga párétiakáq pahnkákáq mewena ménáíuwe.

¹⁴Sísaga oganúq atowana wega ite we kérahwána kebá apahtároráq ábórarúwe. Teiúmé apahtáro tánáhráre.

Néne sipisípiqmarí kirabo ainto ú pabéqmé éhwéhne.

¹⁵Táhutahuq nahwanana parabagútaq Sísaga Sáímóni Pítansabé kasenéna, Sáímóni, Sónine ahninkáwáo, Arega mah keyábé ákáhtaq arutaboiraíte ínénsabe anotah arútábóiraíntahno úwe. Úwana Pítaga wensabé, Kowe. Are tagariahnawe arensabé nirutaboiraíte úwana Sísaga wensabé, Néne sipisípiq áráhqmari kirabo ainto úwe.

¹⁶Sísaga we mó kasenéna, Sáímóni, Sónine ahninkáwáo, ínénsabe arutaboiraíntahno úwana Pítaga wensabé, Kowe. Are tagariahnawe arensabé nirutaboiraíte úwana Sísaga wensabé, Néne sipisípiqmarímé wahnahnainto úwe.

¹⁷Sísaga anehe mó kasenéna, Sáímóni, Sónine ahninkáwáo, ínensabe arutaboirahtahno úwe. Apahtárórác kasenú púana Pítane arupipeq umeh agúwana Pítaga wensabé, Néne Wahnahno, arega moke tagariahne. Are tagariahnawe ínégá arensabé nirutaboiruge úwana Sísaga wensabé, Néne sipisípiq kirabo ainto.

¹⁸Kawerue írátíahno. Are mahbi míaronaraq arene áréti sabirare arega awahbarairabeq pokurone. Are ore úkínaraq arene ayahnkara pankeréhnaq mó kegá ahmboqme meqmera are íre awahbáhnarabeq móatagéhe úwe. ¹⁹Mah ehwéhmé Sísaga Píta pukína ehwéh teawuwe. We pukína tanáhrác Píta íre áhreinayabé tagehra kegá Maniká áwíq pankeragéhe. Mah ehwéh teawena Sísaga Pítansabé, Séniro úwe.

²⁰Pítaga pabeqme íné, Sísaga arutaboirahtahno aní tagówe. Sísá pukinaúwara táhutahuowanaraq ínégá Sísane anepeq mósaqmaqme ména wensabé, Néne Wahnahno, arene naruo kowerirahna anímé insebo kasenowae. ²¹Pítaga íné tagéna Sísansabé, Néne wahnahno, mah aní anerinkehbo úwana

²²Sísaga wensabé, Íné nuwahbéhnaraqmé kiwekona tanáhrác we peh oga míanawire íwíáhinabugamo. Arereq wehgaqpo? Arerega séniro únsabe ²³mi ehwéh író kega mó Sísá kéro keyabé, Íné Sóni íre pukinkehe mitaq teri mahtaq terinuwe. Sísaga Pítansabé, Íné Sóni peh mía míankehe íre irarúwe. Wega Pítansabé peh mirauwe teawena, Íné kiwekonaraq we peh oga míanae íwíáhinabugamo. Arereq wehgaqpo úwe.

Sísane áhnte mó arámbéhríwárínsabé éhwéhne.

²⁴Íné Sísá kéréhwa anínká mah ehwéh iraruge. Mah ehwéh aiq pútaq ehwéh púana sehiranue teiúge.

²⁵Sísaga íre peh morá teiú arámbéhrí mirauwe. Wega áhnte mó arámbéhríúwe. Wehukega wene ehwehnikakác wene arambéhriakác moke sáhnsahwe sehiranutaq tahirímé púkuwarínká mah marákó márákó kígí agirana marakó íre awehraq kéh irino.